

Elisabeth Hennings, født Buntzen's, Barndomserindringer.
 Ved **Paul Hennings.**

Hvad jeg ved om mine Bedsteforældre Buntzen, stammer hovedsagelig fra de Fortællinger, jeg hørte af Farmoder, *Medea Buntzen*, født *Garb*¹⁾, som jeg boede sammen med fra jeg var to Aar til Faders Død i 1856, da jeg var otte Aar gammel.

Hun var født paa Grevskaftet Holsteinborg, hvor hendes Fader²⁾ var Godsforvalter; da han døde, flyttede Enken³⁾ med sine Børn til Falkenstein; dette Sted elskede min Oldemoder; men hun boede der kun ganske faa Aar, saa giftede hun sig igen med den meget yngre Købmand *Poul Berg* og flyttede til Korsør, hvor Farmoders Ungdom henrandt.

Da Farmoder, der var meget smuk, blev forlovet med Farfader, *Lægen Thomas Buntzen*, var hun kun 17 Aar og han 20 Aar; første Gang Farfader saa hende, laa hun og sov paa en Brædestabel, rimeligvis i sin Stedfaders Købmandsgaard, iført en hvid Molls Kjole med sort Livbaand⁴⁾.

Den 2. Marts 1804 blev de gift, og den 27. August s. Aar rejste Farfader til St. Petersborg for her at bryde sig en Bane; i Foraaret 1805 vendte han hjem og hentede sin Kone, hendes Søster *Henriette*⁵⁾ og hendes Broder *Christoffer*⁶⁾ over til

¹⁾ *Medea Cathrine Buntzen*, f. *Garb*, f. 15. Decbr. 1779, † 6. Novbr. 1859, g. 2 Marts 1804 m. daværende Cand. med., senere russisk Hofraad, Marinelæge og Marinehospitalsinspektør, Dr. med. *Thomas Buntzen*, f. 5. Septbr. 1776, † 10. Juni 1807 (om Slægten Buntzen se *F. Jürgensen* og *P. Hennings: Biografisk Slægtsregister over Familierne Sangaard, Buntzen, Koch og Jürgensen og Personalhistorisk Tidsskr. VI. R., 4. Bd. (1913) S. 123—166.*)

²⁾ *Frands Garb*, f. 1739, begr. 19. Juni 1787, 1772 Godsforvalter paa Holsteinborg (om Slægten *Garb* se *Personalhistorisk Tidsskr. VI. R. 4. Bd. (1913) S. 132—134.*)

³⁾ *Maren Garb*, f. *Fogh*, f. 15. Decbr. 1749, † 11. Maj 1816, g. 1) 26. Febr. 1773 m. Godsforv. *Frands Garb*, 2) ca. 1790 m. Købmand i Korsør *Poul Berg*, f. 1760, † 28. Marts 1822.

⁴⁾ Der er her aabenbart Tale om en Barndomskærlighed; thi *Thomas Buntzen* kom som 14aarig i Huset hos *Michael Gottlieb Birchner*, † 1798, da denne 1790 blev Præst paa Føer, og flyttede 1792 med ham til Korsør, da *Birchner* blev Kapellan der. 1795 dimitterede *Birchner Th. Buntzen* privat til Universitetet, og kort derefter forlovede han sig altsaa med *Medea Garb*.

⁵⁾ *Henriette Garb*, f. 2. April 1775, † 25. April 1836 i Korsør, g. 24. Aug. 1913 m. Færgeløbskasserer i Korsør *Peder Balthasar Corvinus*, † 1. Decbr. 1831.

⁶⁾ Broderen *Christoffer* er ikke hendes virkelige Broder, men den *Christoffer Bartholin Berg*, der var født den 6. Febr. 1788 i Korsør i Stedfaderen *Købmand Poul Bergs* første Ægteskab m. *Marie Kristine Troensen*. Han vendte 1807 sikkert før *Medea Buntzen* hjem til Danmark. I 1822 var han ved sin Faders Død i Live og hjemme i Korsør.

sig. I Begyndelsen gik det smaat nok for Bedstefader, han havde forskellige Uheld derovre, blandt andet blev alt hans Sølvtøj stjaalet; men saa blev han Militærlæge, forfremmedes og havde det Held at blive Læge hos mange af St. Peterborgs første Familier.

I 1807 udbrød en Tyfusedepidemi i St. Petersburg; en Nat kom en Slæde for at hente Farfader til Fyrst Orlov, hvis eneste Barn — en Søn — havde faaet Sygdommen; maaske uden at være tilstrækkelig paaklædt kastede Farfader sig i Slæden og afsted gik det til det Orlovske Palæ; Drengen var alvorlig syg, men da Farfader kom, var Krisen indtraadt. I Farten havde Farfader glemt sit Ur og bad Fyrstinden om at laane hendes; da han paa Pulsslaget kunde konstatere, at Faren var overstaaet, trykkede Fyrstinden i sin Glæde Uret i Farfaders Haand og sagde: »Gem det hjem med til Deres Kone fra en lykkelig Moder«. Farfader kørte saa hjem med Uret; Kæden der hang derved, maatte min fattige Farmoder senere skille sig ved; men Uret blev i hendes Eje; det blev lagt paa min Vugge, og jeg har det endnu.

Paa denne Køretur til Orlovs forkoldele Farfader sig, fik selv Tyfus og døde 8 Dage efter i en Alder af 31 Aar.

Familien Orlov var utrøstelig herover og gjorde alt, hvad de kunde for Farmoder, sendte hende Sørgetøj, betalte Farfaders Begravelse og skaffede Tilladelse fra Kejser Alexander I. til, at Fader¹⁾ — hvem Farmoder altid kaldte, hvad der for mine Ører lød som Jasinkar, det russiske Jatchinkal — maatte »waises«, og, skønt han var Udlænding, opdrages i det kejserlige Kadetkorps; men dette Tilbud tog Farmoder ikke imod, thi hendes Svigerfader²⁾ ønskede at faa sin eneste Sønneson hjem til Danmark. Farmoder vendte derfor med Fader og sin Søster Henriette hjem, en Rejse som Kejser Alexander betalte for hende. De rejste i Anledning af Fastlandsspærringen i Vogn gennem Rusland og Tyskland, kom til Hamborg, ligesom den store Ildebrand havde hærget Byen, og tog videre gennem Hertugdømmerne. Rejsen varede 6 Uger og de kom til Korsør den 23. Oktober 1808.

Farmoder bosatte sig nu efter sin Svigerfaders Ønske i København, hun kom til at bo i Bredgade, det nuværende Nr. 21, der ejedes af Farfaders Svoger, Grosserer Ferdinand Kel-

¹⁾ Johan Jacob (Iwan Jatchinka) Buntzen, f. 13. April 1805, † 14. Oktbr. 1856 som Assessor i Københavns Kriminal- og Politiret, g. 8. Marts 1843 m. Sophie Henriette Cathrine de Coninck, f. 31. Januar 1815, † 21. Juni 1870.

²⁾ Overkrigskommissær, Fuldmægtig v. Kbhvns. Toldbod Jacob Buntzen, f. 1736, † 20. Oktbr. 1820, g. 1) 1. Januar 1765 m. Johanne Cathrine Sangaard, f. 10. Oktbr. 1744, † 1. Aug. 1778. 2) 4. April 1781 m. Elisabeth Rohde, f. 13. Marts 1763, † 7. Maj 1836. Han boede iflg. Vejviseren 1784 Lille Strandstræde 97, 1786 anføres han som boende Nyhavn 23, fra 1790 i Bredgade (Norgesgade) 159; fra 1809 i Kronprinsessegade 397, og fra 1812 i St. Kongensgade 51, hvor hans Enke forblev boende til sin Død.

lermann¹⁾, gift med hans Søster Andrea Buntzen; de var barnløse, men havde en Niece, Louise Elberg²⁾, i Huset som Plejedatter. Ogsaa i det Kellersmannske Hjem var Fader som Søn, og han omtalte det altid med stor Kærlighed.

Jeg ejer et lille Billede af Farmoders Dagligstue i dette Hus, hvor Fader levede med sin Moder i 17 Aar til 1825.

Da Fader i 1829 kom til Helsingør som Byfogedfuldmægtig, flyttede Farmoder til Skindergade³⁾, da den gamle Lejlighed vel blev hende for stor; men da Fader i 1833 blev Byfoged i Stubbe-købing, tog Farmoder med ham hertil. I Foraaret 1842 blev mine Forældre forlovede hos Gehejmeraad Kjerulff⁴⁾ paa Hjørnet af Gothersgade og Kronprinsessegade⁴⁾; næste Dag skulde Grandpapa de Coninck⁵⁾ komme derind fra Helsingør paa Besøg hos sin Svigermoder Admiralinde Fisker⁶⁾. Der gik min Fader saa hen for hos Grandpapa at anholde om hans Datters Haand. Grandpapa udbrød: »Louise⁷⁾, ja, hun er her!« Louise var nemlig hans ældste 32aarige Datter, der styrede hans Hus, og hvis Regimente han overmaade gerne vilde være fri for, men da han gennem min Faders forskrækkede Udbrud: »Nej! Nej! Det er

¹⁾ Grosserer i Kbhvn., Kaptajn Ferdinand Gotthilf Kellermann, f. 1. Aug. 1754, † 6. Septbr. 1825, g. 27. Novbr. 1789 m. Johanne Andrea Buntzen, f. 20. April 1769, † 21. Januar 1840. Han ejede Ejendommen Bredgade 201—202 = Norgesgade 196 (nu Bredgade 21).

²⁾ Louise Elberg, f. ca. 1790, † ugift ca. 1861.

³⁾ Dette kan ikke være rigtigt; thi allerede i Københavns Vejviser for 1828 opføres Doctorinde M. Buntzen som boende i Skindergade 46; hun er formodentlig i 1826 efter Svogeren Kellersmanns Død flyttet til Studiestræde.

⁴⁾ Overpræsident i Kbhvn. Andreas Christian Kierulff, f. 12. Marts 1782, † 22. Aug. 1846. Han boede i Gothersgade, daværende Nr. 1.

⁵⁾ Grosserer, kgl. fransk Vicekonsul i Kbhvn. senere (1830) Kæmmerer v. Øresunds Toldkammer Jean de Coninck, f. 12. Decbr. 1781, † 26. Juni 1847, g. 1) 17. Januar 1805 m. Elisabeth (Betsy) de Coninck, f. 17. Januar 1787, † 11. Septbr. 1826; 2) 9. Novbr. 1829 m. Henriette Fisker, f. 24. Aug. 1802, † 24. Marts 1839. I København boede han først hos sine Forældre i det nuværende Moltkeske Palæ. I Vejviseren 1811 anføres han som boende Store Strandstræde 89. 1812 i Bredgade 286 (Trykfejl for 186?). 1813—21 Norgesgade 187, 1822—29 Store Kongensgade 260, 1830 Norgesgade 186; 1830 flyttede han til Helsingør; iflg. Folketællingen 1845 boede han Stengade Nr. 433. (Om Slægten de Coninck se Th. Hauch Fausbøll: Personalhistoriske Saml. I. (1906) S. 73—97).

⁶⁾ Charlotte Amalie Fisker, f. Koefoed, f. 9. Oktbr. 1767, † 28. Januar 1865, g. 25. Novbr. 1789 m. Kontreadmiral Lorentz Heinrich Fisker, f. 5. Oktbr. 1753, † 1. Januar 1819 (om Slægten Fisker se Danmarks Adels Aarvog 1921 S. 465 69).

⁷⁾ Louise Marie Christiane Jeannette de Coninck, f. 11. Febr. 1810, † ugift 6. Januar 1885.

Sophie!¹⁾ erfarede, at det ikke var Louise, skal han have været meget skuffet; det fortalte ialtfald hans Svigerinde, min kære Slægtning, Tante Christence Fisker²⁾, som langt op i Aarene havde stor Indflydelse paa mig og viste mig stor Kærlighed.

Fra Moders Barndomshjem i Helsingør kan jeg intet huske, da Grandpapa døde samme Aar, jeg blev født; men derimod knytter mine Erindringer sig stærkt til senere Nationalbankdirektør, Konferensraad Lorentz Frølich³⁾ Hjem. Han levede i barnløst Ægteskab med Grandmamas Søster Sophie de Coninck, og Moder boede hos Frølich, efter at Grandpapa havde giftet sig for anden Gang med Admiral Fiskers Datter; fra min spædste Barndom var Tante Sophie Frølich som en anden Moder for mig, og hendes smukke Hjem dels i Store Kongensgade 81, dels paa »Blidah« paa Strandvejen (ved Konstantia) blev et Hjem i Ordets sande Betydning for mig, lige til Tante Sophie i 1874 lukkede sine Øjne, 82 Aar gammel.

I 1847 kom Moders ældste Søster, Tante Louise de Coninck, ogsaa i Huset hos Frølich, efter at Grandpapa de Coninck var død i Helsingør. Megen Sympathi var der ikke mellem Tante Sophie Frølich og denne Niece, der var meget heftig; thi Tante Sophie var en dygtig Husmoder og vilde selv styre sit Hus, men Tante Louise fandt, at hun ingen Livsgerning havde, naar hun ikke fik Lov til at lave The og Kaffe. Man har sagt mig, at Frølich — navnlig da Onkel Lorentz — holdt mere af mig, end de havde holdt af Moder og Tante Louise, et er vist, at de elskede og forkælede mig over al Maade. Moders Broder, Adolphe de Coninck⁴⁾, havde heller ingen Børn, og Fader havde ingen Søsken, saa jeg blev det eneste forgudede Barn i 2 Familier.

Onkel Lorentz købte samme Aar, som jeg blev født, den Grund paa Strandvejen, hvor »Blidah« blev bygget, fordi han vilde bo i Nærheden af sin Broder og Kompagnon, Grosserer Jacob Frølich⁵⁾, som boede paa »Marienlyst« imellem Hellerup og Charlottenlund. De to Brødre havde i næsten 50 Aar boet i

¹⁾ Se Note 1, Side 82.

²⁾ Christence Fisker, f. 15. Febr. 1796, † ugift 21. Novbr. 1893, Konventualinde i Vemmetofte Kloster.

³⁾ Heinrich Lorentz Frølich, f. 26. Juli 1787, † 4. Oktbr. 1873, g. 27. Septbr. 1813 m. Marie Sophie de Coninck, f. 13. Marts 1792, † 4. Maj 1874.

⁴⁾ Adolphe Louis Charles de Coninck, f. 4. Juni 1814, † 2. Januar 1872, Justitssekretær i Landsoverretten, g. 14. Novbr. 1844 m. Wilhelmine Marie Louise Herløw, f. 7. Januar 1818, † 22. Aug. 1889.

⁵⁾ Grosserer i Kbhvn. Johan Jacob Frølich, f. 19. Aug. 1777, † 6. Oktbr. 1858, g. 29. Decbr. 1810 m. Poulaine Vilhelmine Tutein, f. 25. Decbr. 1789, † 11. Marts 1881.

Hus sammen i Store Kongensgade 81, og holdt meget af hinanden. Forholdet til denne Broder var den smukkeste Side i Onkel Lorentz' Karakter. Jeg har kun kendt Jacob Frølich som en gammel svag og gnaven Mand, der altid maatte sidde paa en Luftpude, som han bar omkring med sig, fordi han led af en Blæresygdom; men med en beundringsværdig Taalmodighed besøgte Onkel sin Broder hver Dag. Onkel var altid tidligt oppe og arbejdede strengt paa sit Kontor, medens Broderen aldrig bestilte det mindste; Onkel havde som nævnt selv ingen Børn, men hans Broder havde 6 Børn og brugte mange Penge; det var Onkel der altid maatte yde alt.

Den ældste af Jacob Frølichs Sønner J a m e s (J a c o b)¹⁾ blev i en ung Alder sat i Lære i en Vinforretning i Spanien, her engagerede han sig med et spansk Fruentimmer og bosatte sig derfor dernede. Kort efter hans Død i 1850 blev 5 spanske Drengene sendt herop i Alderen fra 12—7 Aar adresserede som andre Pakker til »Huset Frølich«, dem maatte Bedsteforældrene eller rettere Onkel Lorentz lade opdrage. Den anden F r e d e r i k²⁾ døde som Kommandør i Flaaden og den yngste L o r e n t z³⁾ blev den bekendte Maler. Han kom tidlig til Udlandet for at studere Malerkunst, hvortil han viste stort Talent; en elskelig Kunstnernatur var han alle sine Dage, men han tjente intet, saa der maatte stadig sendes Penge til hans Underhold; fra Dresden sendte han Bryllupsbrev til Moder i Stubbekøbing med en Tegning, en Amarin ridende paa en Hund (der nu hænger indrammet i min Stue). I 1855 kom Meddelelsen om, at han havde giftet sig med den smukke svenske L i n a I n d e B e t o u ; hun var opdraget i Paris, og var Chopins bedste Elev, atter Skønhed, Talent og Ynde, men ingen Penge. De giftede sig paa, at han blev kaldet til at dekorere en Retssal i Flensborg. Da Flensborg Arbejdet var forbi, drog han tilbage til Paris, og her begyndte Kampen for Udkommet igen. Onkel Lorentz vedblev med at være Mæcen; han gav Lina Frølich et dejligt Flygel og købte stadig sin Nevøs Malerier.

¹⁾ James (Jacob) Frølich, f. 10. Oktbr. 1811, † 26. April 1850, fhv. dansk Konsul, Købmand i Gibraltar, senere i London, g. m. Mathilde Moretti, f. 1813, † 18. Febr. 1864.

²⁾ Frederik Frølich, f. 4. Januar 1813, † 11. Decbr. 1880, Kommandør i Flaaden, g. 1) 8. Decbr. 1854 m. Vilhelmine Louise Stampe, f. 20. Febr. 1835, † 10. Januar 1858, g. 2) 24. Juli 1867 m. Hanna Elisabeth Olrik, f. 23. Novbr. 1832, † 21. Decbr. 1906.

³⁾ Lorenz Frølich, f. 25. Oktbr. 1820, † 25. Oktbr. 1908, Etatsraad, Kunstmaler, g. 1) 6. Septbr. 1855 m. Caroline Charlotte In de Betou, f. 6. Septbr. 1830, † 6. Septbr. 1872, 2) 25. Maj 1878 m. Benedicte Ulfsparre Withusen, f. Treschow, f. 4. Januar 1841, † 17. Decbr. 1917.

Af Døtrene blev Emma¹⁾ gift med Ryan og døde i Kanada, Louise²⁾ ægtede 1835 den bekendte Jurist, Gehejmeraad Francke, der 1848 blev Landsforræder, men hun døde ung, og endelig ægtede den dejlige, grazieuse Mimi³⁾ Amtmand, Kammerherre Constantin Brun paa Lindersvold; hun var jævnaldrende og Veninde af Moder og rejste 1832 en Udenlandsrejse med Onkel, Tante og Moder. Dronning Louises Broder, Landgrev Frederik af Hessen var meget forelsket i hende, og hun blev i den Anledning sammen med Forældrene tilsagt til Hofbal; men de afslog dog at gaa der. Da min Mand i 1881 var Landgrevens Gæst paa Philipsruhe, omtalte Landgreven selv denne sin Kærlighed for ham. Mimi Brun døde i 1852 efter 4 Dages Influenza, der den Gang hed Lagrippe, fra 5 smaa Børn i Alderen fra 9 Aar til en Maaned. Jeg husker endnu, hvorledes Moder gik op og ned ad Gulvet og vred sine Hænder da hun erfarede hendes Død; det var jo Barndomsveninden, med hvem hun havde levet i Hus sammen fra sit 10de Aar til sit Bryllup, som hun havde mistet.

Dagen efter sin Forlovelse med Moder begav Fader sig paa en længe planlagt Udenlandsrejse til Tyskland og Paris, den eneste han nogensinde foretog; skønt hele hans Hu stod til at komme til Rom, naaede han det aldrig.

Fra Moders Forlovelsestid daterer sig følgende lille Anekdote, som viser, hvor ringe hendes Begreber paa Kogekunstens og Naturhistoriens Omraade var. Paa et Besøg, hun sammen med Tante Sophie Frølich gjorde paa Gehejmekonferensraad Holtens Ejendom »Lindegaarden«, traf hun den bekendte Forfatterinde af »Madam Mangors Kogebog«, Fru Mangor⁴⁾, der var i nær Slægt med Holtens, og som nu, efter at hun var blevet Enke, havde faaet Tilladelse til paa »Lindegaarden« at lave al den Mad, som hun skrev om. Min Moder fortalte glædestraalende om de mageløse Høns, hun skulde have, naar hun til Foraaret blev gift og kom til Stubbekøbing. »Tænk«, sagde hun, »de lægger hele Aaret rundt

¹⁾ Emma Frølich, f. 27. April 1814, † 24. Juli 1846, g. m. Edward Ryan, f. i Marts 1801, † 13. Juli 1866.

²⁾ Louise Mathilde Frølich, f. 11. Maj 1815, † 18. Oktbr. 1845, g. 1835 m. Departementschef i Generaltoldkamret, senere sachs.-coburgsk Minister, preussisk Gehejmemaal Karl Philipp Francke, f. 17. Januar 1805, † 23. Febr. 1870.

³⁾ Wilhelmine (Mimi) Frølich, f. 23. Januar 1817, † 29. Decbr. 1852, g. 30. Juni 1841 m. Kammerherre, Amtmand Peter Friedrich Brun, f. 13. Marts 1813, † 6. Juli 1889.

⁴⁾ Anna Maria Mangor, f. Bang, f. 12. Juni 1781, † 16. Maj 1865, g. 16. Oktbr. 1800 m. Grosserer, Cand. jur. Valentin Nicolaj Mangor, f. 14. April 1770, † 4. April 1812.

5 à 6 Æg daglig!« »Kære, lille Frøken de Coninck«, sagde Fru Mangor, der var bekendt for at bruge mange Æg til sine Retter, »naar De kommer derover, vil De saa ikke nok sende mig nogle Stykker af de Høns, saadanne kunde jeg udmærket bruge!«

Den 8. Marts 1843 viedes mine Forældre af den fransk-reformerte Præst *Raffard*¹⁾ i Onkel Frølichs Hjem i Store Kongensgade Nr. 81 i Stuen. Slægtninge paa begge Sider, de Conincks, Frølichs, Duntzfelts, Fiskers, Buntzens var der, men næppe mange flere; thi store Fester laa ikke for Tante Sophie Frølich.

Efter Bryllupsfrokosten rejste mine Forældre straks samme Aften til deres nye Hjem i Stubbekøbing, hvor Fader selv ejede den Ejendom, de boede i.

Farmoder, der hidtil havde boet og ført Husholdning sammen med ham, flyttede nu til en mindre Lejlighed paa Vestergade i Stubbekøbing ved Siden af mine Forældres Bolig²⁾.

Mine Forældre var meget afholdte i Stubbekøbing; skønt Moder var vant til store københavnske Forhold, fandt hun sig mærkelig godt i at bo i Provinsen og gik med Liv og Sjæl op i hele Omgangens daglige smaa Glæder og Sorger. Jeg husker, hvorledes hun paa Nørregade 20 — i Aarene fra 1856 til 1866 — fik Besøg af mærkelige, skikkelige Provinsfolk, som elskede hende højt. I Stubbekøbing omgikkes de meget med *Stamppe*³⁾ paa Skjørringe, og de havde en staaende Indbydelse til at komme der til Middag om Søndagen; Agent *Benzon*⁴⁾ saa de ogsaa ofte, ligeledes Stiftamtmand *Jessen*⁵⁾ i Nykøbing, hvis ældste, kloge Datter, *Camilla*⁶⁾ man sagde, gerne vilde have haft Fader. Pastor *Kochs*⁷⁾ i Horbeløv Præstegaard var kære Venner og Slægtninge af Fader, idet Koch var gift med en Datter af Olde-

¹⁾ Præst v. d. fransk reformerte Kirke i Kbhvn. Jean Antoine Raffard, f. 23. Novbr. 1787, † 21. Aug. 1862.

²⁾ Iflg. Folketællingen 1834 boede I. I. Buntzen i Stubbekøbing til Leje paa Torvet Nr. 57 hos Sognepræsten I. Lemvig Fog; i 1845 er han flyttet til Vestergade 3 a og hans Moder boer da Vestergade 1 b østre Del.

³⁾ Etatsraad Henrik Stamppe til Skjørringe, f. 14. Septbr. 1803, † 21. Marts 1860.

⁴⁾ Agent, Købmand, svensk-norsk Vicekonsul Lorents Jacob Benzon, f. 1791, † 2. Juli 1864; g. m. Kirstine Hansen.

⁵⁾ Gehejmekonferensraad, Stiftamtmand Matthias Reinholdt v. Jessen, f. 19. Novbr. 1780, † 1. Aug. 1853.

⁶⁾ Stiftsdame i Vallø Camilla Reinholdine Sophie v. Jessen, f. 24. Maj 1820, † ugift 18. April 1860.

⁷⁾ Sognepræst til Horbelev og Falkerslev, Konsistorialraad Hans Christopher Elers Koch, f. 4. Marts 1784, † 18. Juli 1847, g. 2. Juli 1800 m. Laurentze Marie Buntzen, f. 19. Febr. 1781, † 23. Januar 1854.

faders Broder, og endelig talte Moder ofte om Dr. Klein¹⁾, hvis Familie jeg senere saa i København, og en Møller Edinger²⁾.

Mine Forældre fik i Oktober 1843 en lille dødfødt Pige, som kom for tidlig til Verden; hun fødtes hos Frølichs, hvor Moder dengang var i Besøg.

Da Fader i 1845 blev Assessor i Kriminal- og Politiretten vendte han tilbage til København. Moder blev endnu 2—3 Maaneder i Stubbekøbing efter hans Afrejse for at faa alt solgt og pakket. I København kom de til at bo i Rosengaarden Nr. 115, hvor jeg blev født den 21. Juni 1847; men allerede 1849 flyttede vi derfra til 3die Salen i Nørregade 20, hvor min Barndom kom til at henrinde.

Jeg kom 10 Uger for tidlig til Verden og skal have været afskrækkende grim med Øjne saa store som Thekopper, en Mund, der gik fra det ene Øre til det andet og Hænder, der ikke var større end en femgrenet Sølvgaffel. Den »vise Frue« erklærede mig for død, men Faders intime Ven, vor Huslæge, Dr. Ahrensen³⁾ blev meget opbragt over den lidet ceremonielle Maade, hvorpaa man havde behandlet mig, og endevendte mig saa længe, indtil der igen kom Liv i mig; da man stadig i den Overbevisning, at jeg ikke kunde leve, havde ladet Ammen tage hen til Tegnælæreren, Prof. Helsted⁴⁾, hvor en Søn — den senere Professor Axel Helsted⁵⁾ — nok kunde behøve hende, kørte Dr. Ahrensen selv hen til Helsteds og krævede Ammen med tilbage til os med de Ord: »Her er en stor tyk Dreng, der kan leve og hun er gaaet fra en lille svag Pige, der ikke kan leve! Ahrensen gjorde Underværker med mig, men megen Tro paa, at jeg skulde faa et langt Liv, havde han ikke; thi da Tante Wilhelmine de Coninck⁶⁾, spurgte Ahrensen, der ogsaa var hendes Huslæge, hvordan jeg havde det, svarede han: »Hun er saa godt som død, lad os ikke tale om hende, hun er død! Først senere blev der købt Vugge til mig, idet man mente, at det vilde være saa tungt for mine Forældre at se paa den bagefter, naar jeg var død. Ved en

¹⁾ Distriktslæge, Kancelliraad Peter Helvig Klein, f. 16. Juli 1786, † 11. Januar 1858.

²⁾ Ejer af Blæsbjerg Gaard og Mølle i Lillebrænde Sogn Poul Abraham Lehn Edinger, f. 5. Oktober 1798, † 11. Juni 1880, g. 27. September 1833 med Petrea Jacobine Canariis, f. 1. April 1804, † 1. Maj 1880, Datter af Byfoged Johan Nicolaj C.

³⁾ Professor, Dr. med. Arnold Andreas Bull Ahrensen, f. 9. Oktbr. 1807, † 10. Febr. 1860.

⁴⁾ Professor Frederik Ferdinand Helsted, f. 18. Marts 1809, † 10. Decbr. 1875.

⁵⁾ Professor, Maler Axel Theofilus Helsted, f. 11. April 1847, † 17. Febr. 1907.

⁶⁾ Se Note 4, Side 84.

grænseløs omhyggelig Pleje særlig af min udmærkede Amme Stine, og ved at Onkel Lorenz Frølich leverede al den Vin, hvori jeg skulde bades — et Vandfad tjente i lange Tider til Badekar for mig —, holdt Moder imidlertid alligevel Livet i mig, og efter 3 Maaneders Forløb begyndte jeg at trives.

Jeg blev dog ved at være meget lille, til jeg var henimod 2 Aar, men tale og løbe kunde jeg, og ængstelig af mig har jeg aldrig været; saaledes har Tante Louise de Coninck fortalt mig, at jeg, da jeg endnu ikke var 2 Aar og umaadelig lille, en Dag spadserede paa Slotspladsen med hende, iført en brun Silkepels, hvid Hat og smaa Lapsko (laadne Sælhundestøvler), løb jeg fra hende og hen til en fremmed Herre, saa op paa ham og sagde: »Goddag! »Gud«, sagde han, »den kan tale! Først efter mit 2det Aar skjød jeg i Vejret og blev lang.

Min første bevidste Erindring er, at Stine bar mig igennem Porten paa Nørregade; jeg husker tydeligt hendes sorte Silkehue (dengang bar Pigerne rød og Konerne sort Hue med Gyldenstykkets Nakke). I 1849 blev Stine brystsvag; mine Forældre satte hende i Kost paa Vesterbro, hvor jeg besøgte hende med Moder; jeg ser endnu for mig Værelset i et lavt Hus, hvis Vinduer vendte ud til en stor Have, der gik ned til den gamle Jernbanevold; hun laa i Sengen, med en lille Sirtses Hue paa, svag og udtæret, men hun var saa lykkelig over at se mig, vel fordi hun vidste, at det var hendes gode Pleje, jeg skyldte mit Liv. Kort Tid efter døde hun.

Fra Krigen 1848—50 erindrer jeg, at jeg en Dag stod i Pige-kamret, da en Kone kom op og fortalte vor Kokkepige (der var fulgt med fra Stubbekøbing), at hendes Kjæreste var falden i Krigen. Jeg ejede en Soldaterdukke, der var iført en mørkeblaa Frakke med høj rød Indsyning og Rabatter, og da jeg saa hende græde, lagde jeg denne Dukke ind under en af Spisestuelene, gik saa ud i Køkkenet og sagde med et Barns hele Hensynsløshed: »Min Terreste er osse død i Trigen, han hedder Lottum (Jokum) og han ligger herinde under Stolene«. Krigen kan iøvrigt slet ikke have grebet ind i vort huslige Liv, thi dette med Kokkepigen er det eneste, jeg mindes. Der er heller aldrig fortalt mig noget derom.

Troppernes Hjemkomst i 1850 husker jeg; igennem de overfyldte Gader blev jeg af vor Karl baaret hen til Etatsraad Fr. Tutein¹⁾ Gaard paa Hjørnet af Badstuestræde og Vimmelskafte, hvor nu »Bernina« er, her skulde vi fra Stueetagen se Soldaterne drage ind i Byen; jeg fik Lov til fra Karlens Skulder at trække i de lange nedhængende Flag; men af selve Indtoget

¹⁾ Etatsraad, Generalkonsul, Grosserer Friedrich Johann Tutein, f. 9. Septbr. 1757, † 6. Marts 1853, g. 10. Decbr. 1785 m. Regine Sophie Wraatz, f. 7. Oktbr. 1766, † 9. Marts 1847 (om Slægten Tutein se Danske patriciske Slægter I. 1891, S. 337—45).

husker jeg ikke meget; jeg har vel sagtens været fordybet i Kager og Chokolade.

Allerede paa min første Fødselsdag i Aaret 1848 flyttede Moder med mig ud til Frølichs, efter at »Blidah« var blevet færdig tidligt paa Foraaret, og Frølichs selv vare flyttede derud i Maj, herefter tilbragte Moder og jeg sammen med Barnepigen hver Sommer 6 Uger af den varmeste Tid her. Der blev anskaffet en af Datidens Kurvevogne — en lav tung Genstand paa 4 smaa Træhjul — til mig, og i den trak Barnepigen mig hele Dagen rundt i Haven; jeg legede paa den store altid gule Græsplæne, og Onkel erklærede at han godt vidste, at den var gul, fordi der var Rødsand 6 Alen nede, og at Træerne vilde gaa ud, naar Trærødderne naaede Sandet; men han trøstede sig med, at det vilde han ikke komme til at opleve. Han var dengang lidt over 60 Aar gammel og blev 86; Træerne stod endnu ved hans Død og staar for den Sags Skyld endnu!

Fader blev i Byen, naar vi var paa »Blidah«; men kom 2 Gange om Ugen ud til Middag sammen med Onkel Lorentz, der hver Morgen Kl. 8 kørte eller red fra »Blidah« ind til sit Kontor i Store Kongensgade og vendte hjem igen Kl. 4½. Da Farmoder Buntzen jo boede hos os paa Nørregade, var Fader ikke alene i denne Sommer-tid, thi de to holdt hinanden med Selskab, naar vi var borte.

Foruden paa »Blidah« var vi ogsaa hver Sommer en 3 Ugers Tid paa det dejlige »Rosendal« paa Østerbro, der hvor nu Rosenvænget ligger. Den gamle Etatsraad Tutein holdt meget af Moder, hun morede og underholdt ham, og jeg har vel været ret skikkelig, ellers havde denne sære Olding sikkert ikke taalt mig.

Det Tutein'ske Hus førtes grandioست; Onkel Lorentz's Hus var jo meget større end vort, men, saa lille jeg var, kunde jeg dog godt se, at dette var endnu meget større¹⁾. Til daglig vartede to Tjenere op ved Bordet, og der blev givet mange Middagsselskaber; navnlig samlede hver Fredag Etatsraad Tutein sine Børn og Børnebørn og en Del andre hos sig, der var saa aldrig færre end 18—20 Personer til Bords.

Paa første Sal ud mod Østerbrogade laa Altanstuen, en stor Sal med 2 Glasdøre ud mod en lang Altan, her blev der drukket The om Morgen; ved Siden af var der et lille grønt Kabinet, ogsaa mod Gaden, i hvilket der fandtes et herligt Hjørneskab fuldt af alt muligt Legetøj til min og andre Børns Glæde. I Køkkenet, der laa i Kælderen ud mod Østerbrogade, regerede en fin Husjomfru, der hed »W u l f s e n«²⁾, der proppede mig med Svedsker og Rosiner.

¹⁾ Etatsraad F. Tuteins Husstand bestod foruden af Selskabsdamen af 8 Tjenestefolk; hans i Hus med ham boende Søn, Ferdinand, havde Guvernante og 5 Tjenestefolk (ifølge Folketællingen 1850).

²⁾ Cecilie Wulfsen, f. 1803 i Holsten (ifg. Folketællingen 1850).

Spisestuen vendte ud mod den dejlige Have med mægtige Træer, denne strakte sig lige ned til Strandpromenaden og endte i en lang Poppelallé, der endnu stod for faa Aar siden; det var mange Tønder Land denne Have spændte over. Jeg mindes et Lysthus helt nede ved Vandet; Strandpromenaden var nemlig kun en lille smal Sti og kun skilt fra Haven ved en meget dyb Grøft; her tilbragte vi mange Timer af Dagen. Nord for Haven laa store Kornmarker (hele det Stykke Land som ligger mellem Slagelsegade og Nordre Frihavsgade), det var min største Glæde at køre paa Hø-læs derude, og mange Gange har jeg siddet oppe i Højden og set ud over Skibene i Sundet.

Jeg fik mærkelig nok Lov til at spise med ved Bordet, naar vi var der, og fik kun Skænd, naar jeg kom Spinat paa Dugen eller Servietten, hvad jeg var saa slem til, at man kaldte min Side af Dugen »Spinatsiden«. Hver Morgen fik jeg til min The et Horn, en Luxus jeg ikke kendte til andre Steder. En Gang havde Tjeneren glemt dette Horn, og jeg brølede i vilden Sky, hvorpaa den gamle Etatsraad sagde til Tjeneren: »Han sørger for, at Barnet faar sit Horn; naar hun er vant dertil, skal hun have det, forstaar han det!

Naar vi om Morgenen havde drukket The i Altanstuen, hvorfra der dengang kun var Udsigt til Haver og smaa Landsteder langs Dosseringen, gik Fru Elise Tutein¹⁾ ud med mig paa Altanen for at oppebie, at Onkel Lorentz Frølich kom ridende fra »Blidah«, han standsede saa sin Hest og fortalte os, hvorledes det stod til i de to Frølich'ske Hjem, »Blidah« og »Marienlyst«. Onkel Lorentz's Broder paa »Marienlyst« var gift med Etatsraad Tuteins eneste Datter, og selv var Onkel Lorentz intim Ungdomsven af Sønnen, Ferdinand og Wilhelm Tutein²⁾.

Etatsraadinde Tutein fra Norge var ikke sin Mand tro, og en Tid lang var de separerede, men Datteren Pouline Frølich satte igennem, at de atter blev forenede og endte deres Dage sammen.

Engang da Gartneren havde en meget aparte grim Hat paa, og den gamle Etatsraad, der godt kunde være grov, sagde til ham: »Hvor har han den Hanrej-Hat fra«, svarede Gartneren: »Det ved jeg saamænd ikke, Fruen gav mig den, hun sagde det var en af Herrens gamle«.

Tutein kaldte aldrig sin Kone for andet end »Madam Sophie«; da hun mod Slutningen af sit Liv blev apoplektisk og imbecil,

---

¹⁾ Elise Beate Tutein, f. Hvidt, t. 24. Juni 1801, † 13. Juni 1897, g. 4. Decbr. 1820 m. Etatsraad Fr. Tuteins Søn, Etatsraad Friedrich Wilhelm Tutein til Edelgave, f. 13. Novbr. 1791, † 10. Septbr. 1867.

²⁾ Grosserer Ferdinand Tutein, f. 13. Marts 1788, † 10. Febr. 1880, g. 17. Oktbr. 1824 m. Josepha Aloisia Francisca Romalia Anna Marie Siboni, f. 7. Febr. 1809, † 25. Decbr. 1866.

og man vilde søge en Selskabsdame til hende i den Anledning, paatog en Veninde af Huset, Fru Leth¹⁾ sig at se paa disse Damer; da hun mente at have fundet en og meldte det, spurgte Etatsraaden: »Gaar hun indad tilbens?« »Det ved jeg ikke«, var Svaret. »Ja for jeg har set Madam Sophie i 60 Aar gaa indad tilbens, det har jeg nok af«, Da Fru Tutein tilsidst intet andet kunde tage sig for end sømme Vidskestykker med temmelig lange Sting, og de ikke kunde skaffe hende Vidskestykker nok, foreslog hendes Mand, at man hvergang hun var færdig med et, skulde klippe Sømmen af, saa hun tilsidst syede paa Noget, der ikke var større eller bredere end et Strømpebaand.

Tutein var overhovedet en gammel Original; af Vækst var han lille; men havde stor Svaghed for høje Folk og misundte dem af sit ganske Hjærte. I et Selskab hos Onkel Lorentz Frølich, hvor Tutein havde været sammen med Frølichs Huslæge, den vittige Dr. Winkler,²⁾ viste det sig da Tutein skulde gaa, at hans Overfrakke var bleven forbyttet. Dagen efter sendte Tutein Bud til Winkler for at spørge om han ikke havde faaet hans Frakke. »Nej«, lod denne svare, »hils Etatsraaden og sig, at jeg aldrig gaar med Spencer!«

I Huset hos den gamle Etatsraad, »le marquis«, som han kaldtes, boede til Stadighed hans Svigerinde Lotte Wraatz³⁾ og en Søster til Admiral Mourier, Nathalie Mourier⁴⁾ der var Moders Veninde.

Morbroder Adolphe de Coninck, var i mange Aar Lektor for Tutein, de læste altid enten Fransk eller Tysk. Onkel Adolphe var meget morsom og Tutein var god imod ham; dette Venskab fortsattes mellem Onkel Adolphe og Sønnen Peter Tutein⁵⁾ paa »Marienborg«, lige til Onkels Død i 1870; deres Venskab gav sig ofte Udslag i, at Tutein hjalp Onkel over hans pekuniære Vanskeligheder; thi god Økonom blev Onkel Adolphe aldrig. Engang under en saadan Oplæsning smaasov den Gamle, som ofte før, og da Onkel Adolphe, der sad og pillede ved en Snor, der hang ned fra et uhyre Verdenskort, bemærkede dette, holdt han op at læse og gentog i Overgivenhed stadig kun Sætningen af Thiers' »La révolution et l'empire« »Ainsi Napoléon finissait la révolution française« i 4—5 forskellige Modulationer. Tutein vaagnede ved at den vedvarende Læsning ophørte og sad længe for-

¹⁾ Frederikke Cecilie Leth, f. Hastrup, t. 9. Febr. 1804, † 26. Septbr. 1886, g. m. Generalkrigskommissær Christopher Adolph Leth, f. 16. Aug. 1796, † 20. Oktbr. 1868.

²⁾ Stadskirurg Bent Otto Winkler, f. 13. Decbr. 1780, † 26. Novbr. 1845.

³⁾ Juliane Charlotte Wraatz, f. 18. Decbr. 1780, † ugift 17. Marts 1866.

⁴⁾ Térèse Natalie Mourier, f. 27. Septbr. 1812, † ugift 30. April 1867.

⁵⁾ Hofjægermester, cand. jur. Peter Adolph Tutein til Marienborg, f. 10. Decbr. 1797, † 16. Juli 1885.

færdet og stirrede paa min Onkel, der var travlt beskæftiget med at pille ved Snoren, uden at mærke, at Verdenskortet begyndte at rulle sig op, men da det tilsidst med et Brag (det havde vist ikke været rullet op i mange Aar) trillede hen ad Gulvet, foer den Gamle op og sagde paa sin halv fransk-tyske Dialekt: »Men er han da bleven gal, vil han slaa mig ihjel«.

Engang skulde mine Forældre til et stort Middagsselskab hos Etatsraad Tutein i hans Hjem i Vimmelskaftet hvor han nu boede paa 1ste Sal, medens Sønnen Ferdinand, Faderens Kompagnon, havde Lejlighed i Stuen. Det var en kold Januar dag og en Droske skulde køre mine festklædte Forældre til det usædvanlig elegant indrettede Hus. Igennem en lukket Port, hvor Vognene kunde holde, steg man op ad nogle Trin til en cirkelrund Vestibule smykket med Statuer og et højt Jerngelænder; 2—3 Tjenere stode i graa Knæbenklæder og Silkestrømper rede til at modtage Gæsterne. Da mine Forældre skulde stige tilvogns hjemme paa Nørregade, opdagede Fader, at Kudsken havde Træsko med Halm i, og min Moder paastod at Drosken lugtede som en gammel Transtøve, fordi Ruffet var blevet sværtet med et eller andet skrækkeligt. Min Fader forbød Kudsken at forlade Bukken, naar de kom ind i den oplyste Port hos Tuteins, men Kudsken, der ikke var vant til disse fine Tjenere, fattede aabenbart ikke Meningen og sprang, da de naaede derhen, ned med et uhyre Brag paa sine store Træsko for at aabne Vogndøren. At Droskerne i de Tider var saa tarvelige, laa vel nok tildels i, at langt flere Mennesker end nutildags havde egen Hest og Vogn, thi alt var jo mindre dyrt, navnlig Foderet; foruden hele Adelen havde af vore nærmere Bekendte Etatsraad A. N. Hansens, Etatsraad Duntzfeldts, de to Familier Frølich, Brobergs, Suhrs, Holmblads, Gotschalcks, Halkiers, Legationssekretær Brun og mange andre Hest og Vogn; Onkel Lorentz Frølich havde 2 Køreheste og 2 Rideheste, en Wiernervogn, en Kareth og en lille Jagtvogn, som han selv kørte; naar vi kørte i den sad Moder hos ham og jeg bagved hos Kusken; indtil 1860 kørte vi med Tjeneren staaende bagpaa Vognen, holdende sig i 2 Seler, noget nu til Dags vistnok kun de Kongelige har, og naar vi om Sommeren blev inviterede ud til Tuteins paa »Rosendal« blev vi hentede i stor Landauer eller i Wiernervogn med 4 Heste for og Tjener staaende bagpaa.

Ogsaa Benedicte Arnesen-Kall taler i sine Erindringer herom; dengang havde endog de fleste Professorer eget Køretøj.

1853 døde Etatsraad Tutein, omtrent 95 Aar gammel; »Rosendal« gik nu over til Sønnen Ferdinand, der var gift med den aandrige og indtagende *Pepina Siboni*.¹⁾ Hun begik den Fejl at

¹⁾ Se Note 2, Side 91.

faa sin Mand, hvem hun havde en ubegrænset Magt over, til at sælge dette dejlige og værdifulde Sted til Vinhandler Waagepetersen¹⁾). Jeg tror ikke de fik meget mere i Bytte end det lille Landsted »Strandhøj« ved Bellevue; thi de kontante Penge, der kom ind ved Salget brugtes nok til at bygge Huset derude for, men det var den noget forfængelige Frue ikke tilstrækkeligt fashionabelt at ligge paa Landet paa Østerbro; havde Tutein'erne beholdt »Rosendal« havde de nu været Millionærer.

Min sidste Erindring om det Tuteinske Hjem er, at Moder fortalte mig om den gamle Etatsraads Død og at Lotte Wraatz havde bestemt, at Legetøjet skulde deles mellem de Børn, der plejede at lege med det. Denne Udsigt holdt mig, der jo kun var 5 Aar gammel, temmelig skadesløs for ikke mere at komme paa »Rosendal«. Jeg husker den højtidelige Visit jeg med min Moder gjorde i den store runde Sal ud mod Vimmelskiftet, hvor Lotte Wraatz sagde: »Saa har jeg tænkt lille Elisabeth, at Du skulde have Byggekasen«. »Ja Tak«, sagde jeg« »det har jeg ogsaa selv tænkt«. Man forstaar min Moders Forfærdelse og de Andres Latter ved mit ugenerte Svar, der viste, at jeg i Tankerne havde gennemgaaet, hvad der mulig kunde tilfalde mig.

Hermed ender »Rosendal«s Saga, nu halvhundred Aar efter, er der ikke Spor mere tilbage af dette dejlige Sted.

Lige til Oktober 1866, da jeg, 19 Aar gammel, kom i Huset hos Onkel Frølich, boede vi paa Nørregade. Farmoder Buntzen flyttede 1849 sammen med mine Forældre²⁾); hun var næsten stokdøv, saa jeg fik fra Barndommen Øvelse i at tale tydeligt for at raabe hende op; dette kom mig senere hen i Livet, da jeg blev knyttet til en anden tunghør³⁾, til stor Nytte.

Mine Forældres Hjem var nydeligt, men efter Tidens Skik tarveligt. Vi havde dog Tæppe paa Dagligstuegulvet, noget der ikke var almindeligt, men i min Familie fandtes det overalt, da de næsten alle var rige. Mine Forældre brændte Oljelampe, som man skulde huske at trække op; glemte man det, gik Lampen ud; naar man trak den op, svirrede den i Halvmørke nogle Sekunder, efter først at have gjort et umaadeligt Spektakel, og først saa lyste den op; Tjenestefolkene brændte kun Tællelys og Farmoder brændte sit Tællelys lige til sin Død i 1859.

¹⁾ Vinhandler, Kaptajn Lorentz Ludvig Mozart Waagepetersen, f. 22. Okt. 1813, † 25. Febr. 1885.

²⁾ Ifølge Vejviseren boede Fru Medea Buntzen, f. Garb, i Studiestræde 79 fra hun kom fra Stubbekøbing, til hun flyttede sammen med sin Søn og Svigerdatter til Nørregade 238.

³⁾ Forfatterinden tænker paa Christian den IXdes tunghøre Dronning Louise, f. Prinsesse af Hessen-Cassel, f. 7. Septbr. 1817, † 28. Septbr. 1898.

Farmoder forgudede mig, og var jeg ikke artig, kunde hun slet ikke høre, hvad der var i Vejen, men sagde kun: »Det stakkels Barn er sulten«; hun gik saa ind i sin Stue og tog ud af sit Mahogni Hjørneskab Surbrød, Smør og Ost og gav mig et Stykke fint skaaret Smørrebrød, som naturligvis bragte mig til at tie, da jeg skulde tygge Maden. Hun havde Moder mistænkt for ikke at give mig Mad nok. Ganske vist levede vi yderst tarveligt; thi Moder kunde ikke leve uden Selskabelighed og pæne Klæder skulde der ogsaa til, saa der maatte knibes lidt paa Maden, men der var dog altid nok; Retter som Chokoladesuppe og Fiskefrikadeller, et Fad Makaroni til Formad og Medisterpølse med Kartofler til Eftermad ansaa vi alle for Herreretter. Vor Dag var saaledes delt: Kl. 8—9 fik vi The med Smørrebrød (Moder fik sin The paa Sengen og Fader sin ind i sit Værelse paa en Bakke, saa Dug og Borddækning sparedes). Kl. 11 Frokost (uden Servietter), Ejdammer Ost, lidt Kød og Sild paa et Par Assietter, Mælk og Kaffe til Fader og Moder; Kl. 4 Middag, 2 almindelige Retter Mad, aldrig Dessert eller Vin, Kl. 8 samme Traktement som til Frokost og The, dog kan jeg huske, Fader af og til fik et lille Glas Kognac og Sukker heldt i et stort Glas Vand. For Farmoders Vedkommende var der truffen det fornuftige Arrangement, at hun havde »Sit« for sig selv; af det ovenomtalte Hjørneskab udtog hun sin lille Osteklokke og lidt andre Smaasager som salt Kød og Radiser. Hun spiste Frokost Kl. 10 og lod Kl. 1—2 sin Middagsmad hente i en Madspand. Pigerne vadskede saa af, men Kl. 5 kom hendes vigtigste Maaltid Kaffen, saa gik Fader ind og fik sin Eftermiddagskaffe hos hende; det var hendes glædeste Time paa Dagen, saa sad Søn og Moder sammen og talte om Fortid og Nutid. Sin beskedne The drak hun Kl. 8.

Var mine Forældre ude, sad jeg hos Farmoder og legede med alt mit Legetøj, som jeg var meget øm over og passede godt paa. I Mørkningen satte jeg mig paa en Skammel ved hendes Fødder, hun sad selv i sin Lænestol, der stod opad Væggen ind til Faders Værelse, og saa fortalte hun mig mageløse Historier; mest holdt jeg dog af at skraale til hende: »Noget Du har oplevet«.

Juleaften i vort Hjem var altid hyggelig; vi spiste til Middag Kl. 2 i Bedstemoders lille Dagligstue, thi i Spisestuen stod Juletræet, det var Faders største Glæde selv at pynte det til mig; jeg ser endnu for mig den lille aflange Blikdaase med Juletræspsynten, Glaskuglerne, en Sæbe-Gaas, en Vox-Engel og mange andre Herligheder. Naar Onkel og Tante Frølich sammen med Tante Louise de Coninck, — i den Tid boede hun hos Frølichs — samt Dr. B j e r r i n g¹⁾ Kl. 7 indfandt sig, aabnedes Døren til Spisestuen, hvor

¹⁾ Distriktslæge i Kbhvn. Christian Peter Bjerring, f. 8. Januar 1804, † 7. Febr. 1870, ugift.

Juletræet var rejst mellem Vinduerne og det runde Spisebord fyldt med Gaver; det var mageløse Aftner, naar Fader og gamle Farmoder Buntzen med mig ved Haanden traadte ind til det tændte Træ. Da Fader døde og Farmoder flyttede fra os¹⁾ blev alting anderledes; indtil jeg blev gift var Juleaften den tristeste Aften for mig i hele Aaret.

Vi havde 2 Piger og 1 Karl kaldet »en Timepeter«, han bar Vand og Brænde, gik Ærinder og børstede Skotøj, Kl. 9 var han færdig og gik saa til et andet Hus. Al dette Slæben med Vandet bevirkede, at man ikke kendte til saa megen Vadsk, som nu bruges. Den Luxus der nu hersker med personligt Linned var ganske ukendt. Man brugte ogsaa mindre Vand til sin Person, navnlig tog gamle Folk det dengang ikke saa nøje med lidt snavsede Hænder.

Mine Forældres Selskabelighed staar noget dunkelt for mig, vi havde kun Aftenselskaber, hvor 3—4 Spilleborde var i Gang, ved hvilke der spilledes L'hombre, Boston og Grandissimo. Beværtningen var smaa Postejer med Fiskefyldning, skaaret Smørrebrød med forskelligt Paalæg, Sildesalat, højt regnet en Makaroni Salat, Rødvin og til Dessert Kransekage. Hos os kom foruden den de Coninck'ske Familie, Dr. Bjerring og Professor Ahrensens, Oberstløjtnant D a u²⁾ (Barndomsven og, tror jeg, Slægtning af Fader), Kriminalretsassessorerne G u d e n r a t h³⁾, M e y e r⁴⁾ og K ø p k e⁵⁾.

Min første Legekammerat var Dr. Bjerrings Søsterdatter P e t r a D i e c h m a n n⁶⁾, (Datter af den senere Præst i Randers Pastor Diechmann), der blev gift med Kunstmaler, Prof. Carl Thomsen. Det morede mig ikke meget at komme hos hende, men vi blev tvunget til at være sammen; jeg husker, at jeg ved de første Børneselskaber hos Diechmann foretrak at sidde og lege med hendes Legetøj i en anden Stue end den, hvor de andre legede; jeg var jo vant til at beskæftige mig selv. Allerede

¹⁾ Fru Medea Buntzen, f. Garb, flyttede 1857 efter sin Søns Død til Rosengaarden 121—22, hvor hun døde i 1859.

²⁾ Vistnok Oberstløjtnant Carl Vilhelm Dau, † 6. Januar 1874. At han skulde være en Slægtning af det Buntzenske Hus er sikkert en Misforstaaelse; et saadant Slægtskab kendes ikke.

³⁾ Etatsraad, Kriminalretsassessor Schack Just Gudenrath, f. 23. April 1803, † 20. Novbr. 1880.

⁴⁾ Højesteretsassessor Christian Adolph Meyer, f. 24. Juni 1803, † 10. April 1878.

⁵⁾ Overretsassessor Gode Lauritz Køpke, f. 4. April 1811, † 9. Juli 1868.

⁶⁾ Petra Elise Charlotte Diechmann, f. 4. Oktbr. 1848, † 20. Marts 1926. D. af Sognepræst til Stubbekøbing og Maglebrænde Hans Anton Severin Lobedanz Diechmann, g. 15. Oktbr. 1876 m. Genremaleren, Professor Carl Christian Frederik Jacob Thomsen, f. 6. April 1847, † 4. Oktbr. 1912.

i 1855 kom Diechmanns til Randers og Petra og jeg er først mødtes igen i 1898, da vi begge havde voxne Børn.

Dr. Bjerring var en lille gesvindt Mand, der kun levede for den ene Tanke, engang at komme til Paris. I den Anledning havde han samlet sig en pragtfuld topografisk Samling Fotografier og Stereoskopbilleder fra Paris, saa han kunde have fundet Vej der i Mørke, men han opnaaede aldrig at komme dertil. Han var national-liberal og havde som ældre Mand med Studenterhue paa deltaget i Studentertoget til Frederik VII. ved dennes Tronbestigelse, hvorimod min Fader var konservativ, saa paa dette Omraade mødtes Vennerne ikke.

Gudenraths var velstaaende og ejede den Gaard ved Vester-vold, hvor nu Industrihotellet er. De gav Børnebatter for deres eneste Barn, Vilhelm¹⁾, og disse Batter var mine første Forsøg paa Selskabelighedens Arena, jeg morede mig altid mageløst. Vilhelm Gudenrath, der var min Legekammerat i de Aar var en forkælet Dreng, men Farmoder Buntzen havde bestemt, at jeg skulde have ham; han forlovede sig iøvrigt i en Alder af ca. 21 Aar med en nydelig 16aarig Frk. Grove fra Vestindien, som han først efter mere end 10 Aars Forlovelse fik; han endte med at blive Kontorchef under Postvæsenet; inden han var 50 Aar tog han sin Afsked, fordi ingen kunde komme ud af det med ham.

Hver Søndag besøgte Fader sin Faster, Tante Stine Buntzen²⁾, der boede i Kronprinsessegade 384 og han var som den kærligste Søn imod hende; ofte var jeg med, og saa med Forundring paa de 3 Værelser med nedrullede Vinduer, fulde af gode, tildækkede, Mahogni Møbler med rødt Silkedamaskes Betræk; selv sad hun i et lille to Fags Værelse mod Kronprinsessegade og sov i en tilstødende Alkove med sin gamle Pige. Mærkelig var Tante Stine unægtelig; jeg spiste af og til hos hende og husker, at vi engang, da jeg var et Barn paa 7—8 Aar, fik Hare. »Hvilket Stykke vil Du have«, spurgte hun. Jeg pegede vel instinktmæssig paa et godt Stykke. — »Smaa Piger skal aldrig ønske noget«, sagde hun saa; saa lille som jeg var, følte jeg det som en stor Uretfærdighed, da hun selv havde opfordret mig. De sidste 2 Aar af

¹⁾ Fhv. Kontorchef i Indenrigsministeriet, cand. jur. Jacob Vilhelm Just Gudenrath, f. 30. Oktbr. 1843, † 23. April 1922; g. 12. Aug. 1875 m. Laura Marie Henriette Grove, f. 16. Novbr. 1845, † 18. April 1918, D. af Apoteker i Frederikssted Samuel Frederik Grove.

²⁾ Den aandrige og musikalske Anne Christine Buntzen, f. 5. Juni 1778, † 25. Oktbr. 1859. P. Hjort udtaler (Udvalg af Breve 2. Saml. S. 436) at han ansaa hende for den genialeste danske Kvinde, han kendte. Efter sin Stedmoders Død i 1836 (se foran S. 82, Note 2) anføres hun i Vejviseren 1837—39 som boende Holmens Kanal 258, 1840 Holmens Kanal 253 (Trykfejl?); 1841—49 Sølv-gade 416 C, 1850 Østerbrogade 108 A II., 1851—59 Kronprinsessegade 384 I.

sit Liv tilbragte hun i Sindssygens Mørke; efter Faders Død mindes jeg ikke at have set hende.

Med Fader var jeg engang — vel omtrent i 1852 — i det lille Theater i Kannikestræde, hvor der nu er et Auktionslokale. Jeg stod paa Bænken, hvor Fader sad, og holdt ham om Halsen; der gaves et svensk Stykke der hed »Den forlorna Katta«, jeg forstod ikke en Smule af Stykket; saa blot en almindelig Kat paa Scenen og hørte hele Tiden Tale om en Kat, tilsidst løb en Mand paa alle 4 med Tyrolerhat og hvid Skjorte paa over Scenen; jeg fandt det hele saa henrivende, at jeg stadig vilde kysse Fader; dette afværgede han; da der jo var Publikum tilstede; men Faders Glæde over min Henrykkelse var rørende.

Mine Forældre havde ikke Raad til ofte at gaa i Teatret. Skete det en sjælden Gang, taltes der længe derom, derfor har det vel indprentet sig saa stærkt i min Erindring, Der var noget, der hed Høkerloger (Forklaringen paa dette Navn findes hos Overskou eller i Fru Heibergs Erindringer); Fader fik en sjælden Gang en saadan sammen med Ahrensens eller Assessor Gudenraths, der var ogsaa en Klapplad, som jeg fik Løfte om at faa en Gang, men jeg mindes dog ikke at have været i det kgl. Theater paa denne Plads; formodentlig skulde først Ahrensens Døtre og Vilhelm Gudenrath, der jo var ældre end jeg, derhen. Fra 1854 har jeg den Erindring om det kgl. Theater, at Tante Louise de Coninck, tog mig derhen i Pladsløgens første Række for at se en Ballet »Kryystalpaladset«; jeg husker kun, at jeg saa en Mængde pyntede Mennesker, navnlig Børn med runde Hatte, drage forbi, men glad var jeg.

En af de mærkeligste Fremtoninger, som mine Forældre kendte, var Etatsraadinde S c h ø n b e r g¹⁾, Enken efter Frederik VII.'s bekendte Hofinspektør Schönberg. Hun var baade rig og godgørende, hun ejede en dejlig Villa foran paa Gl. Kongevej, lige overfor Schönbergs Gade, med en stor Have, der gik ned til Værnedamsvejen, medens udstrakte Marker laa foran Huset saa langt Øjet kunde naa, i Retning af Ladegaardsaaen. Hendes ældste Datter af første Ægteskab, C l a r a I p s e n²⁾, Enke efter Kammerherre C h r. F a l b e, havde de for deres Skønhed næsten berømte

¹⁾ Etatsraadinde Dorothea Cathrine Schönberg, f. Kirkerup, f. 13. Marts 1749, † 11. Decbr. 1857, g. 1) 1797 m. Premierløjtnant i Artilleriet Mathias Christian Ipsen, f. 5. Aug. 1776, † 2. Juli 1802, 2) m. Hofinspektør, Etatsraad Hans Heinrich Schönberg, f. 20. Aug. 1785, † 9. Oktbr. 1845.

²⁾ Kammerherreinde Clara Andrea Johanne Margrethe Falbe, f. Ipsen, f. 25. Aug. 1800, † 29. Juni 1877, g. 28. Januar 1820 m. Kammerherre, Kommandørkaptajn Christian Tuxen Falbe, f. 5. April 1791, † 19. Juli 1849 (om Slægten Falbe se: Danske patriciske Slægter I., 1891, S. 91—101).

Døtre, Clara¹⁾, gift med Kammerherre Louis Rothe, og Ida²⁾, gift med Oberst Johan Trepka, som faldt i Trearskrigen. Ida var svag og skulde til Vestindien, for at besøge sin Søster, Clara, der var Guvernørfrue der, undervejs døde hun af Brystsygge og sænkedes i Atlanterhavet. To Sønner, Kaptajn Vigant Falbe³⁾ og Gesandten i London Chr. Falbe⁴⁾ var lige saa store Skønheder som Søstrene; omgivet af denne skønne Familie sad Fru Schönberg i sin underlige gamle sorte Kjole og store hvide Kappe. Hun var af og til melankolsk, saa lukkede hun sig inde og vilde ingen se. Naar hun var i det Humør travede hun sent om Aftenen gennem Vesterbros smaa mørke Alleer, hvor Bølleoverfald ikke var sjældne. Engang hændte det da ogsaa, at en Bølle kom hen til hende, men hun sagde ganske rolig: »Nej, føj, føj, hvor kan han ville overfalde en gammel, fattig Kone som mig, gaa han meget heller hjem og skam sig, hører han det«, og han gik.

I de Dage skulde der betales Bompengene ved Portene; det holdt hun ikke af; thi det var ikke saa lidt for en Kareth med 2 Heste; da hun derfor en Dag mødte Fader, der som Assessor havde Porttegn, tog hun ham op i Vognen under Paaskud af at høre til mig, der havde haft en let Skarlagensfeber, og da han saa havde vist sit Porttegn, satte hun ham af ved Frihedstøtten med Lommen fuld af Blommer til os derhjemme. Hun kendte godt Direktør Lange⁵⁾ ved Folketatret og havde i dette Theater faaet indrettet en lille Loge, der hængte oppe mellem Kulisserne til højre; muligt var det ogsaa fordi hendes Dattersøn Alexis Næser⁶⁾ var blevet Skuespiller her, at hun opnaaede denne Begunstigelse, skønt han kun blev der et Par Sæsoner. I denne Loge tog hun ofte Moder og mig med, vi bleve førte gennem de utroligste Krinkelkroge og Trapper og havnede saa oppe i Noget, der lignede en stor Trækasse, 3—4 Alen i Kvadrat med aaben Forside, her stod 2 Straa-Spisestuestole, hvor Fru Schönberg sad længst henne mod Theatret, Moder ved Siden af; paa Gulvet stod en høj hvidskuret Skammel,

¹⁾ Clara Johanne Angelique Falbe, f. 20. Oktbr. 1820, † 21. Febr. 1888, g. 2. Decbr. 1840 m. Viceguvernør i Dansk Vestindien, Kammerherre Louis Rothe, f. 23. Oktbr. 1811, † 20. Novbr. 1871.

²⁾ Ida Louise Mathilde Falbe, f. 30. Juni 1822, † 27. Novbr. 1849, g. 2. Juni 1841 m. Kammerjunker, Oberst Johan Christian Mathias Trepka, f. 28. Decbr. 1809, † 25. Juli 1850.

³⁾ Kaptajn Carl Vigant Monterosi Falbe, f. 11. Aug. 1826, † 19. Juni 1871.

⁴⁾ Kammerherre, Gesandt i London Christian Frederik Falbe, f. 15. Septbr. 1828, † 27. Maj 1896.

⁵⁾ Teaterdirektør Hans Vilhelm Lange, f. 18. Januar 1815, † 29. Januar 1873.

⁶⁾ Assistent i Marin-ministeriet Frederik Alexis Næser, f. 8. Novbr. 1838, † 27. Maj 1886.

den sad jeg paa og kunde akkurat naa med Øjnene over Logeranden, medens jeg klemtes af de to Damers Knæer, men jeg fandt det naturligvis alligevel morsomt. Fra dette underlige Kighul saa jeg Stigaard¹⁾ i »Den sidste Nat«, Fru Nyrop²⁾ som 16aarig Pige i »Den lille Hex« og meget andet; men skøndt det morede mig meget, havde denne nære Adgang til Theaterverdenen dog ingen-somhelst Indflydelse paa min barnlige Fantasi, allerede dengang laa ubevidst mine Ønsker i ganske andre Sfærer; men Experimentet var farligt nok. Fru Schönberg havde forøvrigt Pillelogen i 2. Etage i det gamle kgl. Theater, der har jeg ogsaa været med hende, der var altid 4 i Logen; kun de to kunde se, men ved at række Hals, faa Lov til at skiftes lidt, krybe op paa den bageste Bænk, eller ligge et Kvarterstid paa Knæ foran mellem de to forreste, fik man en Anelse om hvad der foregik; det var da altid bedre end at sidde hjemme, naar de andre var paa Komædie. Herfra saa jeg den store Skuespiller N. P. Nielsen³⁾ i »Kong Lear« og i »Statsmand og Borger«; jeg husker at Nielsen blev syg i dette Stykke, Tæppet maatte gaa ned, men hævedes dog hurtigt igen og da var Intet ivejen. Denne Pilleloge faldt nok bort ved Theatrets Ombygning 1856.

Hver 6. Oktober tidlig paa Formiddagen afhentede Fru Schönberg Moder og mig til en Køretur ud til Taarbæk til Oldemoder, Admiralinde Fiskers, Fødselsdag; det lille bitte Hus og diminutive Forhave besøgte den Dag af de Fornemste her i Landet; Komtesse Jenny Holck⁴⁾, Kammerherre Classen⁵⁾ og Hustru f. Skeel, Frk. Angélique Colbjørnsen⁶⁾ Kammerherreinde Bornemann⁷⁾, Grevinde Frederikke Knuth⁸⁾, o. m. a. Der kom altid en Buket fra Arveprinsesse Caroline, den Gang Tronens nærmeste Arving. De Nærmeste, deriblandt Moder og jeg, blev til Middag; efter Nutidens Begreber var det en tarvelig Middag

¹⁾ Skuespiller Hans Lauritz Frederik Stigaard, f. 21. Aug. 1829, † 29. Juli 1889.

²⁾ Skuespillerinde Agnes Flemmine Nyrop, f. Lange, f. 21. Novbr. 1841, † 19. Januar 1903.

³⁾ Nicolaj Peter Nielsen, f. 28. Juni 1795, † 13. Marts 1860.

⁴⁾ Komtesse Jenny Holck, f. 13. Juni 1803, † 17. Decbr. 1864.

⁵⁾ Gehejmekonferensraad Peter Hersleb Classen, f. 18. Januar 1804, † 22. Febr. 1886, g. 6. Maj 1828 m. Clara Charlotte Fanny Skeel, f. 20. Novbr. 1809, † 10. Novbr. 1898.

⁶⁾ Arveprinsesse Carolines Hofdame Angélique Vigantine Colbjørnsen, f. 7. Decbr. 1798, † 25. Januar 1862.

⁷⁾ Kammerherreinde Vilhelmine Constance Bornemann, f. Walterstorff, f. 4. Juli 1831, † 18. Juni 1881, g. 12. Oktbr. 1853 m. Højesteretsassessor, Kammerherre Cosmus Bornemann, f. 25. Januar 1806, † 14. Decbr. 1877.

⁸⁾ Frederikke Sophie Elisabeth Grevinde Knuth, f. Løvenørn, f. 26. Decbr. 1804, † 10. April 1889, g. 3. Marts 1825 m. Amtmand, Kammerherre Hans Schack Greve Knuth, f. 31. Marts 1787, † 5. Novbr. 1861.

men det hed sig, at efter den megen Chokolade og Kage kunde man dog ikke spise Noget; Suppe med Kødboller og Aubain, eller Suppe og en kogt Høne, bag efter Æbler, det var hele Dineren. Men det var alligevel en Gaade, hvorledes det kunde laves, thi der var kun en muret Skorsten med en Jern Trefod med Gløder og Brænde; af og til var Maden naturligvis røget, men det talte ingen om. Oldemoder Fisker var Datter af Generalpostdirektør K o f o e d¹⁾ der boede paa Postgaarden paa Købmagergade. Hendes Mand L o r e n t z F i s k e r bragte, medens han var Kaptajn, T h o r v a l d s e n som gratis Passager til Italien, og det var hendes Søn Kommandør F i s k e r²⁾, der 1838 paa Fregatten »Rota« førte Thorvaldsen og hans Værker til Danmark. Medens Kaptajn Fisker var ude paa bemeldte Togt, kom Thorvaldsens Fader, der var Tømmermand paa Holmen, op til hans Hustru, der dengang boede paa Toldbodvejen i den Danne- mandske Gaard, og sagde til hende: »Min Søn skriver, at Kap- tajnen er saa god imod ham ombord, kan jeg ikke lave noget til Fruen«; han forfærdigede saa et Solur, som mange Aar efter endnu stod der i Haven. Hendes Datter Henriette ægtede 1829 min Bedstefader Jean de Coninck, der var Enkemand efter sin Kusine Betsy de Coninck, da han var blevet Kæmmerer ved Øresunds Toldkammer; hun blev sine Stedbørn en udmærket og kærlig Sted- moder, kun Tante Louise, der var 16—18 Aar, kunde ikke tilgive Grandpapa, at han giftede sig igen. Derimod elskede Onkel Adolphe sin Stedmoder; da han fik Mæslinger plejede hun ham kærligt; men blev selv smittet, det angreb hendes svage Bryst og hun kom sig aldrig, men døde af Svindsot 1839. Hendes Moder var til sin Død i sit 97. Aar den kærligste, gamle Bedstemoder for hendes Stedbørn og ogsaa for mig.³⁾

I Gaarden paa Nørregade boede mine Forældre paa 3. Sal; paa 2. Sal boede Kancellist L. B u l l⁴⁾ i Postvæsenet, der var gift med Moders kæreste Ungdomsveninde A u g u s t a G e r s o n, Søster til den bekendte Hofraad G e r s o n⁵⁾. I hendes Ung-

¹⁾ Iste Direktør i Generalpostamtet, Konferensraad Hans Hansen Koefoed, f. 26. Marte 1720, † 11. Juli 1796, g. 1) 10. Novbr. 1746 m. Beate Albertine Wodroff, f. 30. Juni 1728, † 30. Septbr. 1747; 2) 24. Septbr. 1749 m. Christence Bentzen, f. 11. Maj 1729, † 1. Maj 1807.

²⁾ Kammerherre, Kommandør Hans Fisker, f. 28. Maj 1797, † 11. Septb. 1855.

³⁾ Se Noterne 5 og 6, Side 83.

⁴⁾ Kancellist i Generalpostdirektionen, cand. jur. Carl Ludvig Bull, f. 11. Juni 1809, † 10. Juli 1879, g. m. Augusta Emilie Gerson, † 20. Aug. 1872.

⁵⁾ Hofraad George Gerson, f. 14. Oktbr. 1790, † 16. Febr. 1825, g. 1. Oktbr. 1824 m. Adelheid Nathan-David, f. 24. Juni 1795, † 27. Decbr. 1891 som Enke efter neapolitansk Gesandt i Kbhvn. Prins Pignatelli-Ruffo.

dom elskede hun Grosserer William Smidt¹⁾ i Firmaet Smidt & le Maire; men han vilde ikke have hende. Da hans Ven og Beskytter, Baron Hambro²⁾ raadede ham til at tage hende, indvendte William Smidt: »Hun er saa lille«. »Naar hun staar paa sine Obligationer, er hun s'gu stor nok«, svarede Finansmanden; men Smidt tog hende alligevel ikke.

Saalænge Fru Bulls Moder, levede, var Bulls Kaar yderst smaa. Der var 7 Børn hos Bulls hvoraf de yngste fire tidlig og sildig var mine Legekammerater; de blev opdraget fornuftigt og tarveligere, end man kender det nutildags, blandt andet gik Datteren Louise³⁾ altid med røde, uldne, strikkede Strømper, hvad der kostede hende mange Taarer. Fru Bull, der var en trofast og øm Moder, gik daglig Tur med sine Børn i Kirsebærgangen, nedenfor den gamle Vold for Enden af Nørregade, hun gjorde Moder den Tjeneste at tage mig med paa disse Ture; thi Moder hadede at beskæftige sig med Børn, saa hun var Veninden uendelig taknemlig for, at jeg matte gaa med hende og Børnene. Hvor ofte har ikke den lille, gode Fru Bull delt det medbragte Smørrebrød ud til Børnene og givet mig et Stykke med. Hele Traktementet bestod af Rugbrød og Franskbrød lagt sammen — »Hamburgere« som det dengang hed — og dertil en Flaske Mælk; medens vi legede og spiste, sad hun selv altid med sin Strikkestrømpe; dengang saa man ogsaa tit Hedebo-Ammerne i deres Dragter sidde og sy Hedebosyning i Kirsebærgangen.

Paa 1. Sal i Hus med os boede Onkel Lorentz Frølichs Fætter og min Gudsfarer, den senere Viceadmiral og Værftschef Emil Mourier⁴⁾, en af sin Tids stateligste Mænd; han var gift med en norsk Dame, den smukke Constance Münster fra Drammen, der vel ikke stod helt paa Højde med ham i Dannelse, men var et hjertensgodt Menneske; hun var hæftig og forløb sig undertiden, men hun var altid rede til at gøre det godt igen. Mouriers førte et selskabeligt Hus og saa intime vare disse 3 Familier, at naar Mouriers havde deres store Aftenselskaber, tog man Tøjet af hos Bulls og spiste til Aften hos os. Og havde vi en enkelt Gang større Selskab var der Garderobe i Mouriers Lejlighed og Bulls Lejlighed brugtes til Souperen. Jeg husker en glimrende Fest hos

¹⁾ Bankier Wilhelm Smidt, f. 29. Oktbr. 1801, † 21. Juli 1884, ægtede 7. Juni 1840 Claudine Emilie Oxholm, f. 2. Febr. 1816, † 10. April 1864.

²⁾ Hofraad, Bankier Joseph Hambro, f. 4. Novbr. 1750, † 30. Oktbr. 1848.

³⁾ Louise Augusta Hansen, f. Bull, f. 16. Novbr. 1846, g. 2. Juni 1871 m. Etatsraad, Grosserer James Gustav Hansen, f. 29. Aug. 1843, † 16. Marts 1912.

⁴⁾ Viceadmiral, Ordensmarskal, Konrad Emil Mourier, f. 11. April 1795, † 26. April 1865, g. 17. Juni 1831 m. Constance Marie Münster, f. 12. Maj 1808, † 6. Januar 1865 (om Slægten Mourier se Danske patriciske Slægter I. 1891, S. 188—208).

Mouriers med nogle Tableauer, hvor den Stue, der svarede til min Bedstemoders Dagligstue brugtes til Scene og 3 Fags Dagligstuen var Tilskuerplads; et Tableau forestillede Dronning Victoria med Princess royal (Kejserinde Friederich) og Prinsen af Wales hver paa sin Side af Lænestolen; jeg var Princess royal i hvid Kjole, lyseblaat Livbaand og krøllet Haar. Min Moder kom op paa Scenen, trak min Kjole ned og sagde: »Se hen paa mig«, jeg saa hende ogsaa hele Tiden, hun sad ved Kakkelovnen. Mange Aar senere — 1881 i Middelfart — kom en Dame hen til mig og sagde, at hun var den Dronning Victoria, som jeg stod i Tableau med 1852 hos Mouriers, det var Fru Mourier-Petersen, født Jørgensen¹⁾.

Moder var med mange Baand bundet til den Mourier'ske Familie, Admiralens Søster Nathalie, der som tidligere berørt var Selskabsdame hos Etatsraad Tutein, var hendes Ungdomsveninde. Disse Menneskers Glæder og Sorger delte Moder fuldt og helt. Da Admiral Mourier i 1855 blev sendt til Paris for at overrække Napoleon III. Elefantordenen, — han var som sagt en sjælden smuk Mand og talte som Søn af den franskreformerte Præst udmærket Fransk, — var dette for min Moder en lige saa stor Glæde som det var for hans egen Kone.

Deres eneste, smukke 18aarige Datter, Camilla²⁾, om hvem alle ventede, at hun skulde gøre et glimrende Parti, havde den Vinter gjort overordentlig Opsigt paa et Karneval, hvor hun forestillede »Danmark«, efter et Billede Fru Jerichau havde haft paa Foraars Udstillingen; Camilla selv saa jeg ikke i denne Dragt; men dette »Danmark« Billede (der nogle Aar senere fandtes uden paa en Folkekalender) staar endnu for mig. I 1885 begyndte hos Camilla de spirende Tegn paa den Brystsyrge, som inden hun blev 30 Aar lagde hende i Graven. En smuk Foraarsdag rejste Admiralinde Mourier med hende til Ems, vi Børn, Bulls og jeg, stod ved Nedgangen til Porten; hun græd, da hun skulde bort, og skønt jeg kun var 7 Aar gammel forstod jeg, at det var en tung Rejse. De kom imidlertid glade hjem, thi Faren syntes overstaaet og var det ogsaa for nogle Aar. Hun blev gift med Løjtnant Arendrup.

I Vinteren 1853 døde Moders ældste Broder, Frederik³⁾, han var en brav, ringe begavet Mand, der ikke gad bestille noget. Tante Sophie Frølich sagde altid, at han paa Grund af, at han var

¹⁾ Augusta Cathrine Erica Jørgensen, f. 16. Maj 1832, † 7 Febr. 1913, g. 20. Aug. 1856 m. Etatsraad Adolf Tobias Herbst Mourier-Petersen, f. 26. Novbr. 1826, † 10. Juni 1912.

²⁾ Louise Camilla Mourier, f. 25. Novbr. 1835, † 13. Febr. 1868, g. 15. Novbr. 1860 m. engelsk Oberst Søren Adolph Arendrup, f. 12. Juli 1834, † 15. Novbr. 1875.

³⁾ Phv. Kopist i den alm. Enkekasse, cand. phil. Frederik Jean Edgar de Coninck, f. 24. Novbr. 1805, † 30. Marts 1853.

ældste Søn stadig var blevet forkælet som Barn. Engang da Moder som lille Barn vilde have Noget, hun ikke kunde faa, sagde han: »Skraal Unge, saa faar Du Din Villie«. I Overensstemmelse hermed havde han selv handlet her i Livet og altid faaet den. 1821 kom det store Krak; men for Slægtens og Navnets Skyld fik han en lille Bestilling som Kopist. Godhjertet som han var, bragte han mig ofte et Kræmmerhus Bonbons, naar han kom til os. Jeg mindes, at jeg engang sagde til ham: »Har Du Bonbons til mig idag, Onkel Frederik?« »Nej, det er kun i Begyndelsen af Maaneden, naar jeg faar min Gage«. Det var første Gang jeg hørte Ordet »Gage«. Hvad han døde af, ved jeg ikke; han laa paa Hospitalet og Tante Louise de Coninck gik daglig og saa til ham. Efter hans Død blev hans Navn egentlig aldrig nævnt. Afholdt var Onkel Frederik alligevel, han havde tre Venner i Baronerne Rosenkrantz paa Rosenholm, hvor han ofte var om Sommeren. Da jeg 1866 sammen med Regitze Estrup¹⁾ kom til Rosenholm talte gamle Baron Hans Rosenkrantz²⁾ til mig om Onkel.

Han var i sin Ungdom forlovet med en Frøken Koefoed, hun, der døde tidlig, var fattig og grim; de havde aldrig kunnet gifte sig, selv om hun havde levet. Hendes Søster, en rar, gammel Frøken Koefoed, boede i Treschows Stiftelse³⁾.

Den 1. November 1852 kom jeg i Skole hos nogle Ungdomsbe kendte af Moder og Veninder af Fru Bull, Frøknerne Caroline, Augusta og Adele Euchel⁴⁾, der havde en lille Skole for 8—10 Smaapiger fra 5—8 Aar. Da jeg traadte ind i Skolen var den første mit Blik faldt paa, en lille brunhaaret Pige, der stod og tog sit Forklæde paa, det var Mine Bræstrup⁵⁾, vi blev gode

¹⁾ Regitze Charlotte Conradine Armine Baronesse Holsten, f. 21. Aug. 1831, † 2. Maj 1896, g. 3. Septbr. 1857 m. Konseilspræsident Jacob Brønnum Scavenius Estrup til Kongsdal og Skaføgaard, f. 16. April 1825, † 24. Decbr. 1913.

²⁾ Kammerherre, Hofjægermester Hans Henrik Baron Rosenkrantz til Stamhuset Rosenholm, f. 20. Juni 1806, † 8. Oktbr. 1879.

³⁾ Er maaske den Mathilde Christiane Koefoed, f. 2. Maj 1821 i Kbhvn., † 19. Novbr. 1891 i Kbhvn., der 1881 indkom i Treschows Stiftelse.

⁴⁾ Søstrene Euchel var ualmindelig fine og dannede Piger, indtagende af Ydre, skriver Fru Sødring om dem (Erindringer I. S. 44). De var ifølge Oplysning af Bibliothekar Josef Fischer Døtre af Grosserer og Forfatter Gottlieb Euchel (Bricka IV., S. 618) og blev efter Faderens Død 1830 døbt i Folkekirken. Den ældste af Søstrene var Caroline, f. 1801, der døde sidst 25. Novbr. 1888, den yngste Elise, f. 1815, døde allerede 4. Maj 1850, den næstældste Augusta, f. 1808, † 23. Febr. 1855, og Adele, f. 1812, † 8. Oktbr. 1860. Faderen, som var nær knyttet til M. L. Nathanson og hans Kreds, var Broder til Isac Euchel, der i jødiske Kredse er godt kendt som Bibelfortolker og Udgiver af det litterære, hebraiske Maanedsskrift »Ha-Meassef« (Samleren).

⁵⁾ Erasmin Bræstrup, D. af Geheimekonferensraad Christian Jacob Cosmus Bræstrup, f. 2. Maj 1846, † 27. Septbr. 1919, g. 9. Novbr. 1865 m. Overretssassessor, Kammerjunker Vilhelm Heinrich Meyer, f. 6. April 1838, † 25. Juli 1914 (se om Slægterne Bræstrup og Meyer: Danske patriciske Slægter I. S. 64—69 og 183—187).

Venner, og i mange Aar var hun hos mig paa »Blidah« om Sommeren. Hun er et godt, kærligt Menneske, som jeg altid har holdt af, trofast som faa, hendes Flugt ud i Livet stiledede ikke samme Vej som min, men mine Følelser for hende er altid forblevet de samme. Sammen med mig kom ogsaa Louise Bull, Magna Meinertz¹⁾, Fanny Levy²⁾, Therese Roepstorff³⁾ og Alix Bondesen⁴⁾ ind i Skolen. De to førstnævnte har fulgt mig ude i Livet, de andre har jeg tabt af Syne; vi ses næsten aldrig.

Betalingen var 2 Rdl. om Maaneden, herfor fik vi den almindelige Skoleundervisning, og lærte Tysk og Fransk; vi lærte i Grunden godt. Peder Hjorts Børneven, — den tykke Ud gave — var vor Hovedbog, herfra hentede vi egentlig al vor Viden; vi hadede den, fordi den var saa umaadelig tung at bære, og lod den, naar vi kunde se vort Snit, enten blive hjemme eller ligge paa Skolen; vi lærte Tysk af Hallagers Læsebog og jeg har altid fundet, at det var et bedre Grundlag end jeg eller mine Børn har faaet andetsteds fra.

Jeg kan ikke sige, at jeg elskede min Skole, den daglige Tvang synes jeg var græsselig og den Kundskabstrang som vel mange Børn har, har jeg aldrig følt; kunde jeg skulke under Paaskud af en lille foregiven Sygdom, gjorde jeg det gerne. Frøknerne Euchel var rære Mennesker, den strengeste var den yngste, Adéle, af hvem vi lærte Haandarbejde; de nævnes i Fru Sødrings Erindringer og jeg husker godt, at Moder en Dag hun hentede mig sagde: »Naal sig mig saa, hvordan har Rosenkildes det«.

En Søster, Elise Euchel, var død af Kræft inden jeg kom i Skolen, Augusta døde omtrent 1855 og Adéle 1860, alle af Kræft. Den ældste, Caroline, overlevede dem alle og døde 80 Aar gammel i 80erne. Skolen laa i Adelgade Nr. 12 i Bager Pipers⁵⁾ Gaard, vi maatte gennem Butikken for at komme op paa 2. Sal; ligeoverfor boede den bekendte Snedker Giesing⁶⁾, han ejede mange Huse i Adelgade, som han var bekendt for at brænde af; jeg oplevede 2 Ildebrande fra Euchels Vinduer. Hos Frøknerne Euchel blev jeg, til jeg i Maj 1856 kom i Frøken Zahles Skole.

¹⁾ Magna (Marie) Meinertz, f. 31. Aug. 1846, † 14. Juli 1899, Datter af Kommandør Carl Magnus M. og Marie, f. Bull, g. 1868 m. Grosserer Hans Puggaard, f. 1845, † 4. Febr. 1895.

²⁾ Fanny Edvardine Levy, f. 20. Maj 1845, D. af Professor, Overaccoucheur, Dr. med. Carl Eduard Marius L., g. l. Aug. 1866 m. Konsul, Købmand i Kerteminde Laurits Christian August Bruun Muus, f. 9. Novbr. 1837.

³⁾ Konventualinde i Roskilde Kloster Therese Louise de Roepstorff, f. 19. Febr. 1845, † 29. Januar 1918.

⁴⁾ Alix Bondesen, f. 2. Novbr. 1845, † 29. April 1913. Hun levede største Delen af sit Liv paa Sandholt paa Fyn. D. af Overlæge, Dr. med. Victor Christian Frederik Bondesen.

⁵⁾ Bagermester Theodor Piper f. 1820.

⁶⁾ Møbelhandler Jørgen Jørgensen Giessing, f. 1808, boede Adelgade 296, som han ejede.

Jeg gik til Dans hos Flora Price¹⁾, Moderen til den dengang saa beundrede Juliette Price, der stod i sin fulde Glans i de Aar. I den Stue, i hvilken vi dansede, hang et stort Portræt af hende i hvid Kjole med lyseblaat Livbaand; jeg stod ofte og fortabte mig i dette Billede; om det egentlig var godt, aner jeg jo ikke, men for os Børn var det som om Himlen aabnede sig for os, naar vi kunde faa et Glimt af Juliette Price at se.

Fra min tidligste Barndom havde altid det selv at faa et Børnebal været mit højeste Ønske, men mine Forældre havde vel hverken Raad eller Lyst til at give Bal for mig. Da jeg selv havde været paa flere Baller, deriblandt hos en Skolekammerat Anna Bendix²⁾, og der ligeledes var to Pigebørn, Døtre af Urtekræmmer Mørck³⁾ paa Gl. Torv, der havde haft Bal, og baade forud og bagefter kun talte derom, gik Naturen over Optugtelsen og jeg sagde nok saa vigtigt (jeg var 7—8 Aar gammel): »Jeg har ogsaa haft Bal, der var 92 Børn med«. Da unægtelig Antallet lød noget utroligt, fløj Anna Mørck hen til Fru Bendix og fortalte vidt og bredt om dette Bal, som saa øjensynlig fordunklede deres. Anna Bendix's Moder, der følte sig tilsidesat ved at hendes Datter ikke havde været med til denne Festivitet, gik næste Dag til sine Kusiner, Frøkerne Euchel, og fortalte det. De forstod jo straks, at det hele var opdigtet, thi ellers maatte de have hørt derom hos Fru Bull, hvem de stod nær; jeg blev altsaa holdt tilbage efter Skoletiden, blev forhørt om Ballet af Frøken Adéle og skulde forklare, hvem der havde været med til Ballet. Da jeg forsøgte at nævne nogle Navne, deriblandt Gustav Hansen, sagde Frøken Adéle: »Jeg vil sige Dig, det er Usandhed det hele«, og saa maatte jeg jo tilstaa det. Jeg havde vel tænkt, at Urtekræmmer Mørcks stod mig saa fjern, at mit Praleri aldrig kunde naa min Kreds; men Sladderens Magt kendte jeg jo ikke. Om Moder nogensinde fik det at vide, mindes jeg ikke. Jeg husker ikke, at der blev sagt mig noget derom i mit Hjem.

I Sommeren 1853 brød Koleraen ud, medens Moder og jeg den Gang som sædvanlig boede hos Onkel Frølich paa »Blidah«. Hvor var denne Tid dog uhyggelig. Hver Dag rev Døden nogle at vore

¹⁾ Flora Mathilde Henriette Lewin, f. 5. Novbr. 1813, † 2. Novbr. 1863, D. af Artist Joseph L. Lewin og Juliette Rosette Moon (Maan), g. 27. Oktbr. 1830 m. Artist Johan Adolph Price, f. 24. Juni 1805, † 5. Febr. 1890. Datteren Elise Juliette Christiane Price, f. 13. Aug. 1831, † 4. April 1906. Solodanserinde (se Slægten Prices Stamtavle i E. Nystrøm: Offentl. Forlystelsær i Frederik VLs Tid. (1910). I., S. 259—62).

²⁾ Anna Birgitte Bendix, f. 29. Juni 1849, † 23. Juli 1923, Sanglærerinde i København, D. af Grosserer Emanuel B. og Ida Caroline, f. Magnus.

³⁾ Anna Louise Mørck, f. 31. Aug. 1846, g. 29. Oktbr. 1873 m. fhv. Forpagter paa Vallø Peter Daniel Boserup, f. 7. April 1843, og Emma Christine Mørck, f. 7. April 1848, g. 24. Oktbr. 1874 m. Oberst, Kammerherre Christian Holger Rørdam, f. 12. Novbr. 1846, † 9. Septbr. 1916; Døtre af Grosserer i Kbhvn. Ludvig Ferdinand Mørck og Marie Christine, f. Detlefsen.

Bekendte bort; vi havde en Barnepige med derud, hvis Forældre hørte til de Søfolk, der boede i Nyboder; først døde en gammel Bedstemoder, saa Faderen, derefter blev Moderen og en Søster syge og kom paa Hospitalet, saaledes kom daglig et nyt skrækkeligt Budskab. Ogsaa vor egen Kreds rantes, idet *Henri de Jonquières*¹⁾, den senere Helt fra Dybbøl, blev syg af Kolera; hans Moder, den i Familien højt skattede *Fru Annette de Jonquières*²⁾, plejede ham, men blev selv angrebet og døde efter faa Dages Sygdom. Den bekendte Digterpræst *Boye*³⁾ der boede paa Gamle Vartov (ved Tuborg), blev syg paa en Spadsere-tur ud ad Strandvejen til Charlottenlund, da han kom forbi »Blidah«, spejdede han efter Tante Sophie eller Tante Louise, havde han set Nogen, var han gaaet ind, nu slæbte han sig hjem og døde om Natten.

I Aaret 1854 flyttede Bulls fra Nørregade 20 ind ved Siden af i Nr. 18 i Stuen og omtrent samtidig blev Mourier Admiral og Overekvipagemester og flyttede til den skønne Ekvipagemesterbolig paa Gammelholm, den laa omtrent hvor nu Nr. 16 og 18 i Havnegade er. At komme der var et Herreliv for mig. Man gik igennem en gammel Port ved Siden af Holmens Kirke ind paa Holmen, der mod Gaden var omgivet af en stor Mur, der strakte sig hen til det kgl. Theaters Bagside, her var en lugtende Kanal fuld af Rotter og hinsides den, paa Holmens Side, lave Pakhuse. Selve Ekvipagemesterboligen var en lang graa Bygning. Fra Indgangsdøren førte en, vel 6 Alen bred, Trappe tilhøjre op til Kontorerne i Stueetagen og tilvenstre gik man ad den smukke Hovedtrappe op til Chefens Lejlighed, her var ogsaa Indgangen til Familiens Havestue, der ved en Havetrappe førte ned til en yndig Have paa ca. $\frac{1}{2}$ Td. Land med store skyggefulde Træer, særlig fandtes der et berømt Morbærtræ, der hvert Aar blev gødet med Oxeblood; det var umaadelig stort, og mange Gange har jeg siddet oppe i det og spist og spist, saalænge jeg evnede; min praktiske Moder tog da min Kjole af og laante en Nattrøje hos Fru Mourier, som jeg fik paa, da de saftige Morbær satte Pletter og fordærvede alt, medens et hvidt Shirtings Skørt og Nattrøje til Nød kunde vaskes i Blegvand; naar jeg kom fra den Expedition, saa jeg ud, som om jeg havde været med til et stort Blodbad. Det var en pragtfuld Bolig Ekvipagemesteren havde, og det ikke alene efter mine barnlige Begreber; thi jeg hørte ofte de voksne tale derom. Fra en stor lys Entré kom man, gennem én stor 9 Fags Stue (Salen) og en 3 Fags

¹⁾ Generalmajor Henri Alexander Antoine de Dompierre de Jonquières, f. 13. Aug. 1816, † 21. Septbr. 1879.

²⁾ Anna Hedvig de Jonquières, f. Høyer, f. 18. Septbr. 1787, † 24. Juli 1853, g. 27. Juni 1814 m. Frédéric Anne de Dompierre de Jonquières til Folehavegaard, f. 1. Septbr. 1777, † 1. Januar 1820.

³⁾ Sognepræst ved Garnisons Kirke Caspar Johannes Boye, f. 27. Decbr. 1721, † 6. Juli 1853.

Stue, ind i Dagligstuen, en dejlig stor 2 Fags Stue, hvor Vinduerne var saa langt fra hinanden, at der paa Pillen stod en stor gammel Sofa; tilsidst kom Spisestuen, en 2 Fags Hjørnestue i Husets nordlige Gavl, hvorfra man kunde se ud over hele Gammelholm — med grønne Marker, hvor Chefens Køer græssede — ned til Nyhavn; i det Fjerne tilvenstre skimtede man den gamle botaniske Have bag Charlottenborg; Husets nordlige Gavl laa omtrent der, hvor Niels Juelsgade nu begynder ved Havnegade, og Broen fører over til Børsen. Her laa ogsaa Mouriers store Badehus, hvor jeg havde Lov til at bade, naar jeg vilde, noget som i Aarene 1857—62 var mig til stor Glæde. Dengang var Søbade ikke en saadan Rædsel for mig som senere hen i Livet.

I Aaret 1855 blev Onkel Lorentz udnævnt til Nationalbankdirektør, en hæderfuld Post med en Gage paa 4000 Rdl., men da Frølichs førte ret stort Hus, kunde de nok bruge den. Til daglig gik det dog økonomisk nok til, trods 4 Tjenestefolk — Kusk, Tjener, Stuepige og Kokkepige — brugte de f. Eks. ikke mere end 4 Pund Smør om Ugen i hele Husholdningen, foruden 2 Pund til Bordet. Folkene spiste mellem 12—1 og vi andre Kl. 5. Frokosten Kl. 1 bestod af kold Steg, Smør, Brød og lidt Ost; var der ingen Steg, fik vi Frikadeller eller stegt Fisk; først fra Aaret 1866 fik vi lidt varm Te, før den Tid aldrig andet end Vand. Man kendte ikke paa den Tid til Øl og Sodavand.

Henad Foraaret 1855 kom der Efterretning fra Tante Sophies eneste Søster, Tante Henriette Duntzfelt¹⁾, f. de Coninck, i Havre, at hendes sidste Datter Elise²⁾ var død af Brystsyge i Pau. Forældrene var nu vendt hjem til det tomme Hjem, og Moderen laa meget syg. Kort Tid efter døde ogsaa hun af Sorg, og Tante Louise de Coninck blev da anmodet om at komme over til den ensomme Enkemand, hvis Hustru og 4 vakre Børn var gaaet bort. Da hun aldrig havde været lykkelig i Frølichs Hus, fordi hun og Tante Sophie ikke kunde forliges, rejste hun endnu samme Aar til Havre. Hun skrev tilfreds over at kunne være noget for Onkel Fritz; men hun førte ogsaa et behageligt Liv med de 4 Fætre de Coninck (Børn af Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Søn³⁾), der alle var bleven rige i deres ny Fædreland og havde smukke, lykkelige Hjem.

¹⁾ Henriette Charlotte Duntzfelt, f. de Coninck, f. 31. Maj 1796 i Kbhvn. † 1. Juni 1855 i Havre, g. 23. Maj 1817 m. Konsul Frederik (Fritz) Duntzfelt, f. 23. Aug. 1793, † 28. Maj 1878 i Havre (om Slægten Duntzfelt se Personalhistorisk Tidsskrift VII. R. 2. Bd. (1917) S. 52—59.

²⁾ Henriette Elisabeth Duntzfelt, f. 14. Aug. 1810, † 29. Januar 1855.

³⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Søn Louis Charles Frédéric (Fritz) de Coninck, f. 23. Marts 1779, der efter Handelshusets Fallit drog til Frankrig i 1822, † 28. Marts 1852 i Paris, havde 4 Sønner, Frédéric, Billy, Gustave og Edouard, der alle var Chefer for det blomstrende Handelshus Frédéric de Coninck & Co. i Havre.

Fra 1855 husker jeg, hvorledes vi den 15. August alle sad i Haven, da der pludselig Kl. 7 faldt nogle tunge Regndraaber paa vort Arbejde, vi skyndte os op i Huset, der laa 10 Skridt borte, og næppe var vi komne ind før et sændt Skybrud med Torden og Lynild brød løs. København var ganske uforberedt paa en saadæn Vandflod, og de Ødelæggelser Regnen foraarsagede gjør man sig intet Begreb om. I Frølichs Hus i Store Kongensgade stod Kælderen fuld af Vand, thi St. Kongensgade ligger lavt og de aabne, stejle Rendestene, som man dengang havde, kunde slet ikke optage Vandet; vor Stuepige Ane var i »Tivoli«, hvor der var stor Fest; de fleste af »Tivolis Herligheder var dengang af skrøbeligt Materiale, Regnen regnede igennem overalt og den smalle Bro, der fra Vesterport førte til »Tivoli«, kunde ikke optage alle de Mennesker, der vilde hjem til Byen. Ane var en af de Heldige, der fik en Droske, hun var fra Aalborg, og med ægte jydsk Forsigtighed, salverede hun sig og sin Stads itide og lod sig bære op i Stueetagen af Droskekusken.

Blandt de Erindringer, der hører til Aarene før Faders Død, var Besøgene hos den sidste af Etatsraad Frédéric de Conincks Børn, Justitsraadinde Caroline Smith¹⁾. Hendes Mand — der ejede det dejlige Bækkeskov i Præstø Amt — havde tidligere været gift med hendes ældste Søster den smukke Marianne de Coninck²⁾. Marianne havde været gift 3 Gange, første Gang med Grosserer W. Pingel, og derefter med John Clemens. I første Ægteskab var en Datter Gertrud Pingel³⁾, der blev gift med Good, af andet var der ingen Børn; Clemens var rig og efterlod hende, som 22aarig, sin store Formue og den nuværende engelske Ministers Palæ i Bredgade paa Hjørnet af St. Annæ Plads. Tredie Gang giftede hun sig med Smith, der havde været Prokurator i Vestindien og ogsaa havde Penge; hun, der da var 40 Aar, fik et Barn og døde straks; Barnet døde ogsaa straks efter og Smith arvede alt. Smith skal have været meget høj og grim, med struttende Haar; Tante Sophie Frølich og

¹⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks yngste Datter Cécile Caroline de Coninck, f. 17. Decbr. 1789, † 25. April 1857, ægtede 11. Januar 1813 sin Svoger Justitsraad Michel Leigh Smith til Bækkeskov, f. 20. Oktbr. 1788, † 22. Januar 1843.

²⁾ Etatsraad Frédéric de Conincks ældste Datter Marie Anne de Coninck, f. 21. Marts 1777, † 25. Febr. 1811, ægtede 1) 18. Maj 1786 Grosserer i Kbhvn. William Werner Pingel, f. 1758, † 20. Oktbr. 1789, 2) 10. Septbr. 1791 Skibskaptajn John Clemens (Irlænder), f. 12. Juli 1745, † 14. Juni 1806, 3) 17. Decbr. 1809 Justitsraad Michel Leigh Smith til Bækkeskov.

³⁾ Marie Anna Gertrude Pingel, f. 23. April 1788, † 21. Septbr. 1849, g. 9. Decbr. 1807 m. William Caddey Good, f. 22. Januar 1779, † 14. Oktbr. 1859. Der fødtes ogsaa en Søn i det Pingelske Ægteskab: Wilhelm Pingel, f. 10. Febr. 1789, der døde 1. Novbr. 1793.

hendes jævnaldrende Kusine Caroline de Coninck lo altid af ham og fandt ham græsselig, et Aars Tid efter Søsterens Død ægtede Caroline ham alligevel (1813); Tante Sophie var segnefærdig, da hun hørte om Forlovelsen. Førøvrigt blev de lykkelige, og deres Hjem paa Bækkeskov var for Moder og hendes Sødskende et Glædens Hjem igennem hele deres Ungdom. Det intime Ungdomsvenskab mellem Caroline Smith og hendes Kusine, Tante Sophie Frølich, fortsattes til Tante Caroline døde i 1857. Det var et haardt Slag for Tante Sophie at miste Kusinen, thi hun var et af de elskeligste Mennesker man kunde tænke sig, hjælpsom, generøs, gæstfri, blid og mild og tilbød af alle sine Søkendebørn, der kunde komme der naar de vilde. Hun var den længstlevende af de 9 Børn fra Dronninggaard. Da Manden døde solgte hun Bækkeskov og flyttede til Teglgaarden paa Frederiksberg Smallegade (den første Diakonissestiftelse, nu Aluminias Fabriker). Naar Moder og jeg skulde derud kørte vi afsted om Morgenen med den eneste daværende Omnibus fra Mdm. Andersen¹⁾ (nu Kgl. Porcelænsfabriks Lokaler paa Amagertorv). Omnibus-Kontoret laa i en umaadelig dyb lang Gaard, der saa jeg Hestene blive trukne forbi Vinduerne for at spændes for paa Gaden, naar det var i Orden gik vi ud og satte os i Omnibussen og kørte afsted, men det Hele ansæes for en saadan Rejse, at man blev hele Dagen borte. Naar der var Vask eller andre Ting for i vort Hjem blev jeg, der dengang vel var 5—6 Aar gammel, af Barnepigen fulgt til Mdm. Andersen; Pigen gik hjem igen, medens jeg af Mdm. Andersen sattes ind i Omnibussen og under Beskyttelse af Konduktøren B l i c h e r (Steen Steensen Blichers Søn)²⁾ kørt til Smallegade, hvor Tante Carolines Tjener modtog mig. 3 Omnibusser frem og tilbage (Kl. 10, Kl. 1, Kl. 6 og Kl. 11, Kl. 4 og Kl. 9) var al den Forbindelse man havde med Frederiksberg. Den velvillige og gode Mdm. Andersen var Moder til Proprietær B o h n³⁾, som jeg senere hen i Livet har truffet som Ejer af Flensborggaard ved Glumsø. Fader og Moder kom saa Kl. 4 til Middag, alle spiste dengang Kl. 4. Tante Carolines Husstand bestod af en fattig Niece af hendes Mand som Selskabsdame, Husbestyrerinden Frk. C r o n e⁴⁾, 1 Tjener og 2

¹⁾ Emilie Marie Andersen, f. Mouritzen, f. 6. Decbr. 1820, † 23. Novbr. 1886; g. m. 1) Peter Andersen, f. i Aug. 1812, † 1. Maj 1850; 2) Vognmand Hans Peter Bohn, f. 28. Febr. 1808, † 22. Maj 1867.

²⁾ Senere Fotograf og Kollektør Christian Charles Blicher, f. 5. Septbr. 1816, † 9. Juli 1875. (Se J. Aakjær: St. St. Blicher III, S. 222—23).

³⁾ Peter Emil Bohn, f. 2. Aug. 1849, tidligere Ejer af Flensborggaard ved Glumsø, lever i København.

⁴⁾ Laura Smith, f. 1807, D. af Sognepræst i Hagedsted Laurentius Martinus Smith, († 1828). Baade hun og Frøken Charlotte Crone, f. 1823, betegnes i Folketællingen 1850 som Plejedøtre af Fru Caroline Smith.

Piger. Fra Teglgarden gik en Jerntappe ned mod Gaarden og Vejen, og en lignende Jerntappe ned mod Haven fra en stor Trefagsstue, hvor Familieportrætterne hang, dem havde Smith købt; han havde i sin Tid af Svigerfaderen forlangt at faa begge sine Koners Penge udbetalte, derfor havde han noget, da Handelshuset faldt i 1821. Agent Duntzfelt, der var gift med den ældre Søster Henriette de Coninck¹⁾ var selv rig, og efterlod sig et blomstrende Handelshus; men ellers blev de ved Fallitten alle forarmede med Undtagelse af Smith. Hver Nytaarsdag samlede Tante Caroline hele Familien, alle sine Børn²⁾ og Søkendebørn hos sig til en stor Middag, vel 50 Personer. Fader skrev altid en Sang til denne Lejlighed og Munterheden var stor. Musik fik man ikke til Sangen, det vilde have været en ganske utilladelig Luxus, og med hele den umusikalske de Coninck'ske Familie som Sangere var Sangen altid saa falsk, saa det var en Gru, selv om den gik paa Melodien »Der er et Land, dets Sted o. s. v.«. Denne Dag saa Alle i Møde med stor Glæde og Forventning, den kære gamle Tante Caroline var rørt til Taarer, Sangen var gerne en velfortjent Hyldest til hende og blev i fin Indbinding med Brillen og 1 Buket, lagt ved hendes Plads lige før Desserten. Sidste Gang denne Fest fandt Sted var 1. Januar 1856; da Fader døde i Oktober 1856 kunde hun ikke tænke sig at have Festen den følgende 1. Januar; thi hverken Frøelichs eller Moder vilde jo være tilstede og Fader var den der plejede at sætte Liv i det Hele. Selv døde hun pludselig af et Hjerteslag 25. April 1857. Tante Caroline havde hele sit Liv været vænnet til store Forhold og da hun var bleven Enke kneb det ofte for hende med al hendes Gæstfrihed, da Sønnerne havde faaet det meste; engang skulde hun have stort Middagsselskab om Fredagen, om Torsdagen gik de alle og rodede; for at Kokkepigen skulde have Ro til at lave til til næste Dag, vel ogsaa af Økonomi, spiste Tante Caroline nogle smaa stegte Rødspættehaler i Dagligstuen med sine 2 Selskabsdamer; da Døren pludselig gaar op og Onkel William Duntzfelt³⁾ i Kjole, hvid Vest og Ordner med

¹⁾ Marie Henriette de Coninck, f. 5. Marts 1774, † 19. Marts 1843, g. 22. Juli 1799 m. Agent Grosserer Christian Vilhelm Duntzfelt, f. 8. Septbr. 1762, † 20. Oktbr. 1809.

²⁾ Foruden et Barn, der døde som lille (begravet 25. Oktbr. 1814 paa reform. Kirkegaard), havde hun 3 Børn i sit Ægteskab med Smith: Marianne Christine Caroline Smith, f. 8. Marts 1815, † 1892, g. 1. Juni 1842 m. General-løjtnant, Gesandt Valdemar Rudolf Raasløff, f. 6. Novbr. 1815, † 14. Febr. 1883; 2) Michael Frederik Gustav Smith, f. 24. Maj 1816, cand. jur. Jægermester, Ejer af Rudbjerggaard, † 9. Juni 1893; 3) Gottlieb Franciscus Smith f. 11. Maj 1818, Jægermester, Ejer af Esrom Mølle, † 5. Oktbr. 1880.

³⁾ Etatsraad, Grosserer William Frederik Duntzfelt, ældste S. af det ovennævnte Ægtepar, f. 12. Juni 1792, † 12. Oktbr. 1863, g. 13. Oktbr. 1814 m. Birthe Christmas, f. 1. Decbr. 1797, † 28. Novbr. 1881.

Frue og Datteren *M a r i e*¹⁾ i nedringede Kjoler træde ind, de havde taget Fejl af Dagen; Vognen var kørt, de havde ingen Mad hjemme, og deres Folk var ude, saa de maatte blive, og efter bedste Evne delte de saa Rødspættehalerne med den forskrækkede Tante Caroline. Da denne lille Episode foregik hos denne elskelige Tante, lo man kun deraf, skønt Duntzfelts var de fornemste og fordringsfuldeste i Familien, deres Hus førtes i absolut grandios Form og de havde forsaavidt skilt sig ud fra Familien, som de ogsaa omgikkes Fremmede; hele den øvrige Familie omgikkes nemlig kun hinanden indbyrdes, i enkelte af Slægtens Huse holdt dette Princip — hvad jeg senere skal omtale — sig lige til vore Dage og gjorde Familiens Medlemmer uimodtagelig for fremmed Paavirkning og uelskværdig overfor alle fremmede.

Tante Caroline boede i de sidste Aar af sit Liv i en Villa i Frederiksberg Allé ved Siden af Forlystelsesstedet »St. Thomas«; hun havde selv fundet en Lejlighed paa Vesterbrogade i et stort Hus's Stueetage lige ved »Strygejærnet«, hvis Have gik ud til Alleen; men hendes Søn Gottlieb vilde ikke have, at h u n skulde bo sammen med andre og købte derfor Villaen for hende, hvad hun slet ikke havde Raad til; den skulde sælges om Sommeren 1857 og hun flytte, men lykkeligvis døde hun i April uden at ane det.

Inden jeg forlader denne Periode af mit Liv, maa jeg dvæle ved nogle Venner, der boede lige over for os paa Nørregade, den senere Admiral *P e t e r W u l f f*²⁾. Vi kom meget sammen, og de to smaa Døtre, den kønne *I d a*³⁾ og *M a r i e*⁴⁾ var mine Legekammerater. Wulff var Moders Ungdomsven, hun kom meget paa Kadetakademiet hos gamle Admiral Wulff⁵⁾, og man sagde, at den yngre Søn *C h r i s t i a n*⁶⁾, der var en dygtig Søofficer og døde paa de franske Antiller 1856, havde holdt af Moder; han skal have sagt, da han som ung skulde paa en Rejse, der vilde vare flere Aar: »Jeg tror, jeg forlover mig med Sophie de Coninck, inden jeg

¹⁾ Marie Michelsen, f. 4. April 1829, † 20. Marts 1871, g. 14. Maj 1856 m. Udenrigs- og Marineminister, Kontreadmiral Ove Wilhelm Michelsen, f. 28. Aug. 1800, † 20. April 1880.

²⁾ Ida Antoinette Wulff, f. 16. Marts 1845, † 14. April 1924, g. 18. Novbr. 1865 m. Højesteretssagfører Octavius Thomas Hansen, f. 5. Febr. 1838, † 21. August 1903.

³⁾ Marie Henriette Wulff, f. 5. Januar 1847, g. 12. Maj 1873 m. Sognepræst til Klim, Torup og Vust, Frederik Vilhelm Bagger, f. 18. Decbr. 1846.

⁴⁾ Kontreadmiral Jørgen Peter Frederik Wulff, f. 6. April 1808, † 8. Marts 1881, g. 18. Novbr. 1843 m. Antoinette Christiane Birch, f. 18. Juli 1823, † 30. Juli 1892.

⁵⁾ Kammerherre, Kontreadmiral Peter Frederik Wulff, f. 26. Novbr. 1774, † 2. Febr. 1842, g. 1803 m. Hanne Henriette Weinholdt. f. 12. Oktbr. 1784, † 5. Septbr. 1836.

⁶⁾ Kaptajn Christian Nicolaj Wulff, f. 21. Juli 1810, † ugift 7. Juni 1856.

rejser, saa faar jeg saadanne mageløse Breve, hun skriver saa udmærket«. Admiral Wulff malede ret gode Portrætter, han malede Fader, jeg husker Billedet, det var maaske lidt for svært og rødt (Fader havde et rundt Ansigt, men det var ikke rødt), men Bedstemoder kunde ikke udstaa det og vadskede det halve Ansigt ud med Terpentin, da Fader var død. Wulffs fik en lille Søn, som døde, da han var 1 Aar¹⁾; ham malede Wulff ogsaa, det har jeg senere set, og det var nydeligt. Med dette Barn uddøde Slægten paa Mandssiden. Da Wulffs en Gang rejste til Paris i 6 Uger, talte, tænkte og drømte Moder ikke om andet, indtil de var hjemme igen; de medbragte nogle Silkepapirs Balloner, ikke andet end et firkantet Stykke svært Silkepapir med Snore i alle 4 Hjørner og en lille Papirgondol under, men vi Børn syntes, det var vidunderligt. Da Wulffs i 1856 flyttede til den nuværende Ewaldsgade, det var det andet Sted ved Søen, tilhørende Arkitekt N e b e l o n g²⁾, hvor der var aldeles ubebygget, sagde min Moder uforsigtigt og i Fortvivlelse over, at hendes gode Venner flyttede saa langt bort: »Nu kan vi da ikke mere ses, saa langt kan man ikke naa«. Men herover blev Fru Wulff saa fornærmet, at hun tog hende paa Ordet; hvilke Anstrengelser Moder end senere gjorde for at knytte det gamle Baand, var de forgæves; selv da den ældste Datter Ida blev gift ind i Etatsraad A n d r e a s H a n s e n s³⁾ Familie, hvor Frølichs og vi alle kom, vedblev Bruddet at bestaa.

Henimod Efteraaret 1856 følte Fader sig ikke rask og i September blev han syg af Tyfus, han flyttedes under denne Sygdom fra Sovekammeret til Spisestuen, og derfra til sit eget Værelse; efter flere Op- og Nedgange i Sygdommen blev det Lørdagen den 12. Oktober en Del bedre, en Bedring der holdt sig om Søndagen; men Tirsdag den 14. Oktober Kl. 9 om Aftenen døde han stille og rolig, 52 Aar gammel. Uventet kom det alligevel; Tante Sophie Frølich var hos os, da Moder kom ind i Dagligstuen, hvor jeg sad med Tante og skrev engelsk Stil og sagde hende noget paa Fransk, som jeg tydelig kunde forstaa var noget slemt, og gik saa hurtigt ind igen til Fader; faa Øjeblikke efter blev vi alle kaldt ind og jeg kunde se, at Fader laa stille og livløs, hans Haar var i de 6 Ugers Sygdom blevet tyndt og graat. Sorgen var stor, han havde elsket mig grænseløst, han var min bedste Legekammerat, undertiden aabnede han alle Dørene og saa legede vi Tagfat igennem Værelserne,

¹⁾ Peter Jørgen Christian Wulff, f. 3. April 1852, † 1. Febr. 1853.

²⁾ Stadsbygmester i Kbhvn. Niels Sigfred Nebelong, f. 14. Oktbr. 1806, † 9. Oktbr. 1875.

³⁾ Grosserer i København. Etatsraad Andreas Nicolai Hansen til Kokkedal m. m., f. 14. Septbr. 1798, † 12. Dec. 1873, g. 1825 m. Emma Eliza Grut, † 26. Febr. 1865.

han følte jeg var saa ene; lege med mig kunde Moder slet ikke; det har jeg heller ikke kunnet med mine Børn.

Kort Tid efter at Fader var død kom Etatsraadinde Schønberg en Aften med sin Vogn og vilde have os med i Theatret, hun erfarede da til sin store Skræk alt hvad der var foregaaet i vort Hjem; Moder havde vel ikke sendt Bud til andre end de Nærmeste, og Aviser spillede ikke den Rolle, som nu. Dagen derpaa kom hun, god som hun var, med et smukt Kors til Faders Kiste hun selv havde bundet. Faa Maaneder efter døde hun selv. Min Moder savnede Faders stærke Haand; inden 10 Aar var gaaet, viste det sig, at hun ikke kunde styre sine egne Pengesager. De talte ofte Fransk sammen; thi Fader vilde gerne lære af Moder, der var meget klog og kunde være uhyre morsom, han var nok varmere end hun, men de holdt inderlig af hinanden og Samlivet havde jo kun varet de 13 Aar fra 1843 til 1856. Fader var en meget dygtig Forhørsdommer, og var, da han døde, lige ved at komme ind i Landsoverretten. Medens han laa syg kom Tante Stine Buntzen til ham, de To havde en længere Samtale alene; paa dette hans Dødsleje lovede hun ham at sørge for mig; hun var efter de Tidens Begreber velhavende og han var hendes eneste Brodersøn og skulde have været hendes Universalarving, nu følte han, at han skulde gaa bort før hende og vidste, at hun og Moder ikke stod særlig hjerteligt sammen; thi Moder viste hende vel al skyldigt Hensyn, men de var saa overordentlig forskellige, at et kærligt Forhold var umuligt. Moder havde sin medfødte franske Livlighed, hun elskede Mennesker, Selskaber, Klæder, Glans og Munterhed medens Tante Stine havde sin Slægts, den sydslesvigske Bondeafstammings, Præg med Hang til noget mørkt Pengepugeri; men besad tillige høj Grad af Retsind og Hæderlighed.

Moders Kaar blev meget forandrede efter Faders Død, 300 Rdl. i Pension fra Enkekassen var alt, lidt Formue (vel 4000 Rdl.) havde Fader, deraf skulde vi to leve; imidlertid lovede Onkel Lorentz Frølich Moder 600 Rdl. aarlig. Det blev saa arrangeret, da Moder endelig vilde bevare sin Uafhængighed og bo alene, at vi Søndag, Tirsdag og Fredag skulde spise hos dem samt bo hos dem paa »Blidah« om Sommeren. Dermed begyndte den Tid, hvor jeg lige saa meget levede hos Frølich's som hos Moder og blev lige saa meget opdraget af Tante som af Moder; man levede i det Frølich'ske Hjem i en underlig gammel Atmosfære fra Begyndelsen af Aarhundredet; men dette følte jeg aldrig; thi jeg elskede Tante og syntes ikke det kunde være anderledes.

Farmoder Buntzen var dybt fortvivlet ved at overleve sit eneste Barn, som hun havde stridt og levet for fra sit 19de Aar, nu stod hun 77 Aar gammel ved hans Kiste. Moder søgte at skjule for hende, hvad han fejlede; thi Tyfus var dengang absolut dødelig;

hendes Døvhed havde ogsaa længe værnet hende mod at faa Sandheden at vide; men saa fik Fader Moskuspulvere, det kunde hun lugte og kendte det fra den Tid hendes Mand døde i St. Petersborg halvt hundrede Aar tidligere af samme Sygdom.

Nu vilde Bedstemoder bo alene og en lille Lejlighed blev fundet til hende i Rosengaarden Nr. 125 (Cadovius's Ejendom) Paa 1. Sal ligeoverfor Gl. Avlsgaards lave Hus, her fik hun en ung pige, som spadserede med hende og passede hende, hun var nu ogsaa blevet for gammel til at gaa alene paa Gaden. Moder lejede 4. Sal i Mellembygningen i Nørregade 20, hvori vi boede; den kostede 600 Kr. og bestod foruden af et Værelse med egen Indgang, der med Faders Møbler blev lejet ud til en Student, af et godt Sovekammer — disse 2 Værelser laa over Porten —, et Kabinet, en 2 Fags Dagligstue, en 2 Fags Spisestue og Entreen, der gik igennem hele Lejligheden, paa den anden Side laa Køkkenet og et stort lyst 2 Fags Værelse som brugtes til Pige-kammer og Skabsstue og ved Siden af Køkkenet en Alkove.

Allerede før Faders Død efter Pintseferien 1856 kom jeg i Frøken Zahles¹⁾ Skole, der laa Gl. Strand Nr. 14. Skolen var Aaret i Forvejen overtaget af Frk. Zahle efter Frk. Foersom²⁾; jeg blev sat i denne Skole, fordi vore Venner, Professor Ahrensens 2 Døtre, der var en Del ældre end jeg, havde frekventeret Frk. Foersoms Skole og var gaaet over til Frk. Zahle; de mente det var udmærket at jeg kom der. Luise Ahrensens³⁾ lovede at forberede mig dertil og i Vinteren 1856 kom jeg derfor hveranden Dag fra Kl. 2—4 for at læse med hende. Det der mest fængslede mig, var de danske Heltesagn; Kæmpeviserne, Regnar Lodbrog og hvad dertil hørte, var jeg henrykt over. Grundtvigs Aand havde den Gang begyndt at virke, navnlig i den Zahle'ske Skole og havde vakt stærk Sans for Fædrelandets Historie. Det var med Uvillie at jeg traadte ind i Skolen, thi de Veninder jeg ubetinget stod nærmest nemlig Louise Bull, Magna Meinertz og Camilla Blom⁴⁾ var komne til Frk. Jacobsens⁵⁾ store Pigeinstitut ved Frederiksholms Kanal. Den første har langt hen i Livet udøvet en stor Magt over mig; det at være hendes Veninde mente jeg var Livets højeste Lykke.

¹⁾ Skolebestyrerinde i København Natalie Zahle, f. 11. Juni 1827, † 11. August 1913.

²⁾ Skolebestyrerinde i København Sofie Foersom, † 31. Marts 1871.

³⁾ Luise Marie Sophie Ahrensens, f. 7. Aug. 1837, † 18. Juli 1909, g. 23. Oktbr. 1863 m. Sognepræst til Stenstrup og Lunde Johan Jacob Mohr, f. 5. Juli 1838, † 28. Maj 1920.

⁴⁾ Camilla Blom, f. 3. April 1847, g. 15. Januar 1870 m. fhv. italiensk Konsul, Grosserer i Kbhvn. Carl Broberg, f. 16. Juli 1846, † 26. Oktbr. 1917.

⁵⁾ Skolebestyrerinde i København Camilla Jacobsen, f. 1810, † 22. Febr. 1878. Hendes Skole laa Frederiksholms Kanal 242 B.

Fra disse 3 blev jeg altsaa fjernet og at de 2 Døtre¹⁾ af vor Slægtning Justitsraad Gotfred de Jonquières kom med mig hos Frøken Zahle var ikke tilstrækkeligt for mig, thi med dem var jeg alligevel meget sammen, men Louises Venskab bejlede jeg til og det mente jeg ikke at kunne bevare, naar vi ikke som hos Euchels vare daglig sammen. I Begyndelsen, da jeg var hos Frøken Zahle, syntes jeg dog at alt var herligt. Parolen var: at elske eller tilbede Frk. Zahle, og de Børn hun saa venligt til vare lykkelige Børn; jeg prøvede paa at opnaa nogle af disse Blikke; men forgæves, og snart fældede jeg min egen Dom over hele dette underlige »Tilbedelses Wirtschafft«. Jeg tilbragte fra Maj 1856—1. December 1862 5½ græsselige Aar der. Frøken Zahle forfulgte mig paa enhver optænkelig Maade; havde jeg gjort noget galt, blev jeg skændt urimeligt paa; var noget godt, blev det ignoreret. Det ansaaas for en Lykke at blive klappet af Frk. Zahle, naar hun daglig gik gennem Klassen; sine Yndlinge daskede hun altid, i Reglen med sin Handske; men dem hun ikke holdt af saa hun ikke engang til. Ingen Konge forstod bedre at lade være at se end hun. Skrive-timen, som hun underviste os i, var rene moralske Torturtimer, der gennemgik hun hele Klassens Synder, det vil sige — kun de Synder hun gad erindre; Alice de Jonquières var en af dem hun elskede og dog sagde hun det samme 30 Aar efter. Engang var min Forskrift skrevet ud, og vi skulde saa sige: »Jeg er færdig«. Da Turen kom til mig, svarede hun: »Saa behager det maaske Frøknen at tage en anden«. Hvor hun kunde, kaldte hun mig »Frøknen«. Mine Veninder vare Alice de Jonquières, Regitze Kiær²⁾, og Mathilde Møhl³⁾. Frk. Zahle — som heller ikke kunde lide hende — sagde til hende da hun — jeg troer ved Lodtrækning — var blevet valgt til at bringe en Gave til en af Lærerne: »Synes Du egentlig Du har fortjent det?« Mathilde havde ikke gjort det Allermindste; hun var endog overmaade flittig og beskeden; men nu vilde Frk. Zahle hellere have en af sine Yndlinge dertil og derfor løb hun an paa, om hun ikke kunde

¹⁾ Anna Georgiana Cécile de Dompierre de Jonquières, f. 27. Febr. 1847, g. 29. Septbr. 1871 m. Grosserer Harald Andreas Hansen, f. 24. Marts 1835, † 10. Decbr. 1902, og Alice de Dompierre de Jonquières, f. 17. April 1848, † 17. Maj 1921, g. 1. Maj 1871 m. Overretssagfører Frederik August Hartmann, f. 31. Marts 1843, † 18. Marts 1908, Døtre af Bureauchef i det slesvigske Ministerium, Justitsraad Godefroi Chrétien de Dompierre de Jonquières og Harriet, f. Lindam.

²⁾ Regitze Christiane Johanne Kiær, f. 17. Septbr. 1848, † 1. April 1918, D. af Gesandt i St. Petersborg, Generalmajor, Kammerherre Fritz Friedrichsen v. Kiær.

³⁾ Amalie Henriette Mathilde Møhl, f. 16. Januar 1848, D. af Sognepræst til Ølstykke Knud Eskild Møhl, g. 4. Maj 1892 m. Præst v. Almindeligt Hospital og St. Johannes Stiftelse i Kbhvn., Rasmus Peter Rasmussen, f. 25. Januar 1859.

gøre Barnet saa forskrækket, at hun godvillig renoncerede. Resultatet kan jeg ikke huske, men jeg tror Mathilde drog af med Gaven. Med den Slags saarende og haanlige Ytringer regnede det stadig. Engang skulde jeg efter Skolen til Tante Sophie Frølichs Fødselsdag og var klædt paa fra Morgenstunden, min Pynt bestod navnlig i et mørkeblaat Haarnæt med en blaa Baandpibe foran over Hovedet, som jeg havde faaet fra Tante Louise de Coninck i Havre; ved Morgensangen sagde hun, da hun gik forbi mig »Kronhjort«, da hun kom tilbage »Krondyr«, det var for at gøre Nar ad mig foran de andre Børn, skønt jeg intet havde sagt eller gjort. Naturligvis avlede dette stort Had og Bitterhed hos mig mod Frk. Zahle og hun kunde dog med saa lidt have vundet mig. Nu stod vi skarpt overfor hinanden; jeg gjorde Nar ad hendes Grundtvigianske Særheder, som forøvrigt en stor Kreds dengang gjorde, i de Dage var det at Knud Vallø skrev sin Persiflage over Grundtvigianerne »Emtejægerne«. Mine Kammerater og Lærerinderne i Skolen holdt jeg af og de af mig; men Skolen som saadan hadede jeg. Moder søgte at forsone mig med Skolen, men det hjalp ikke; havde jeg ikke i de Aar nydt stor Venlighed fra alle andre Sider, havde mit Liv været meget trist. Sætte mig i en anden Skole var vanskeligt; thi i de Tider vilde en saadan Omflytning være at sætte en Klik paa et Barns Navn, som det maaske aldrig forvandt. Tante Henriette de Jonquières, som i høj Grad paavirkede de yngre i Slægten, og som jeg senere hen i Livet kom til at holde uendelig af, saa eensidig paa dette Skoleforhold og holdt sin Haand over Frk. Zahle. Hun støttedes ikke alene af sin Mand, men ogsaa af sine to indflydelsesrige Svogre General K. de Jonquières og Justitsraad J. de Jonquières, der satte megen Pris paa hende og lyttede til hendes Mening, særlig i Ting, som de ingen Begreb havde om. Moder indsaa at hun — og særlig jeg — vilde komme til at trække det korteste Straa, om jeg forlod Skolen før Konfirmationen, da Fru de Jonquières holdt saa stærkt paa at jeg skulde blive og derfor maatte jeg altsaa holde ud og vedblive at være udsat for alle Frk. Zahles stadige Uvenligheder, ja Uartigheder. Mulig har hun lovet Frk. Zahle, at jeg ikke skulde komme bort; men andre var ikke saa taalmodige, f. Eks. blev Olga Sødring¹⁾, Skuespillerindens Niece, taget ud af Skolen, fordi Frk. Zahle først elskede hende over al Maade og derpaa hundsede hende, saa Barnet ikke kunne udholde det²⁾.

¹⁾ Olga Caroline Vilhelmine Sødring, f. 8. Juli 1851, † 17. April 1924, D. af Klasselotterikolektør Hans Thomas Sødring, g. 16. Maj 1872 m. Arkivar i Rigsarkivet Georg Nicolaj Kringelbach, f. 29. Januar 1839, † 14. Novbr. 1912.

²⁾ Det mærkelige Vidnesbyrd som udstedtes da Elisabeth Buntzen gik ud af Skolen og som falder godt i Traad med ovenstaaende Skildring af hendes Forhold til denne, er aftrykt i Personalhist. Tidsskrift VIII. R. 3. Bd. (1924) S. 123—24.